

SCRISORI

JOSEMARÍA ESCRIVÁ DE BALAGUER

DESPRE LUCRAREA SFÂNTULUI GABRIEL

*Cre'cete ante los obita'cul
gracia de d'os no te
lter! inter medium mo
ertramibunt aqua — y
través de los montes!
i'que' i'importa que de
de recordar tu ac
elle q*

Josemaría Escrivá de Balaguer

Ediție îngrijită de
Luis Cano

Scrisoarea 29

© 2023 by Scriptor S.A.

© 2023 by Fundación Studium

Cuprins

[Introducere *](#)

[Textul scrisorii](#)

[Optimism întemeiat în Cristos](#)

[Ferment pentru a-i îndumnezei pe oameni](#)

[Lucrarea Sfântului Gabriel: a da un sens creștin întregii societăți](#)

[A pătrunde cu spirit creștin toate activitățile lumii](#)

[Preocupare și responsabilitate pentru întreaga Biserică Sfântă](#)

[Semănare de pace și iubire](#)

[Apărarea adevărului, înăbușind răul prin belșugul binelui](#)

[Cristos pe culmea tuturor activităților umane](#)

[Conștiință creștină în trăirea îndatoririlor civice](#)

[Formarea Supranumerarilor](#)

[Fiecare călător să-și urmeze drumul](#)

[Libertate](#)

[Apostolat în exercitarea îndatoririlor și drepturilor cetățenești](#)

[Proclamarea adevărului fără odihnă](#)

[Orice activitate cinstită poate fi orientată cu spirit creștin și apostolic](#)

[Mentalitate de slujire](#)

[Căsătoria este cale divină pe pământ](#)

[Cămine luminoase și vesele](#)

[Îndrăzneală în împlinirea misiunii noastre](#)

Introducere *

De-a lungul vieții sale, sfântul Josemaría a scris un gen de documente pe care le-a numit Scrisori, pentru a trata aspecte centrale ale carismei și ale istoriei Opus Dei. Tonul lor este asemănător unei conversații familiale, în care fondatorul dezvoltă un subiect fără rigiditate, ca și cum ar sta de vorbă, în mod prietenesc, cu persoane pe care le iubește și cărora dorește să le transmită un mesaj important.

Data care apare, 9 ianuarie 1959, este fără îndoială apropiată de redactare, dar nu se poate preciza mai exact perioada în care sfântul Josemaría a compus textul. Se știe că, după tipărire, exemplare au fost trimise în mai multe țări la 21 ianuarie 1966.

Această *Scrisoare*, numerotată 29 în ediția colecției *Operele Complete*, tratează despre lucrarea Sfântului Gabriel, unul dintre apostolatele – poate cel mai extins în prezent – pe care Opus Dei le desfășoară în rândul persoanelor care au depășit deja tinerețea și care, în general, se simt chemate să urmeze calea căsătoriei.

Sfântul Josemaría abordase în profunzime acest subiect în 1950, când a scris *Instrucțiunea despre lucrarea Sfântului Gabriel*, a patra dintre *Instrucțiunile* sale, pe care începuse să o redacteze încă din 1935. *Instrucțiunea* a fost strâns legată de aprobarea statutară a figurii supranumerarilor, în care Sfântul Scaun a recunoscut o adevărată vocație de a se dăruii pe deplin lui Dumnezeu, chiar dacă dedică lucrărilor apostolice timpul pe care circumstanțele familiale și sociale le permit[1].

Între 1950 și 1965 lumea s-a schimbat mult și se întrezăreau la orizont transformări sociale radicale, care aveau să afecteze numeroase dimensiuni ale vieții umane, în primul rând cea religioasă, dar și pe cele morală și familială. Pentru sfântul Josemaría era urgent să sublinieze un aspect al lucrării Sfântului Gabriel la care făcuse deja aluzie în *Instrucțiune*, dar care aici capătă un loc preponderent: proiecția evanghelizatoare a acestei lucrări, destinată nu numai realizării unui apostolat individual, ci și influențării creștine a unei lumi care se îndepărtează dramatic de Dumnezeu, cel puțin în Occident.

Când această *Scrisoare* a văzut lumina tiparului, la mijlocul anilor șaiszeci, lucrarea Sfântului Gabriel cunoștea o mare expansiune în diferite țări. A dispune de un text ca acesta, în acel moment, putea fi foarte util pentru formarea celor care trebuiau să conducă sau să formeze supranumerarele și supranumerarii, precum și pentru a le transmite doctrina Fondatorului despre numeroasele aspecte tratate în acest text. Opinia publică asupra unora dintre ele, precum chestiunile de morală matrimonială, se schimbaseră profund din 1950 și era un subiect de mare actualitate în 1966.

Sfântul Josemaría își începe *Scrisoarea* explicând că mântuirea adusă de Isus Cristos este destinată tuturor oamenilor, fără excepție. Însă, deși răscumpărarea Sa este supraabundentă, trebuie constatat că mulți nu-L cunosc pe Cristos și că răul s-a răspândit în lume: „În ogorul pe care Dumnezeu Și l-a făcut pe pământ, care este moștenirea lui Cristos, există neghină. Nu doar neghină, ci abundență de neghină!” (3), scrie el. În fața acestei

realități, aceste pagini sunt un apel la a participa, împreună cu Isus Cristos, la răscumpărare, la a nu rămâne indiferenți. Este necesar, spune el, să acționăm ca aluatul în plămadă, printr-o acțiune lentă și constantă, pentru a-i îndumnezei pe oameni (nn. 1–9).

În acest context de largi orizonturi apostolice – continuă în nn. 10–15 – se situează lucrarea Sfântului Gabriel, prin care „umplem toate activitățile lumii cu un conținut supranatural, care – pe măsură ce se va răspândi – va contribui eficient la rezolvarea marilor probleme ale oamenilor” (10a). Acesta este un punct-cheie al Scrisorii: impactul lucrării Sfântului Gabriel nu se limitează la îmbunătățirea vieții creștine a celor care o frecventează, ci conduce, ca urmare a acțiunii personale, la însuflețirea și luminarea realităților și structurilor temporale cu viața și lumina lui Cristos. În această secțiune se vorbește despre vocația supranumerarilor și supranumerarelor, subliniind această dimensiune evanghelizatoare și transformatoare: sunt persoane de toate categoriile și condițiile sociale, care pot influența creștinește atât din poziții de conducere în societate, cât și în cele mai modeste răscruți ale vieții, printr-un apostolat diversificat, care cuprinde toate specializările pe care viața însăși le oferă. De aici importanța vocației profesionale seculare, care face parte din vocația de supranumerar sau supranumerară și care, între altele, o diferențiază de apostolatele desfășurate de alte realități ale Bisericii.

Partea centrală (nn. 16–32) începe tratând despre relația dintre sfințenie și apostolatul personal. Apoi dezvoltă tema principală a acestei Scrisori: activitatea profesională și cea apostolică nu se orientează doar spre realizarea unui apostolat individual, ci se unesc pentru a construi o societate mai dreaptă și mai creștină. De aceea, Escrivá îndeamnă să iubim lumea și să fim prezenți fără teamă în toate activitățile și organizațiile oamenilor. Fără a lăsa în mod iresponsabil câmp liber dușmanilor lui Dumnezeu și, în același timp, fără asprime: „Atitudinea noastră trebuie să fie, copii ai mei, de înțelegere, de iubire. Acțiunea noastră nu se îndreaptă împotriva nimănui, nu poate avea niciodată nuanțe de sectarism: ne străduim să înăbușim răul prin belșugul binelui” (25). Îndeamnă să lucrăm cu „o iubire foarte mare față de toți oamenii, o inimă deschisă tuturor neliniștilor și problemelor lor, o înțelegere imensă, care nu cunoaște discriminări și nici exclusivisme” (26). Să ne străduim „să creștinați toate activitățile lumii: a-L pune pe Cristos în culmea tuturor activităților omenești!” (28).

O scurtă secțiune (nn. 33–37) este dedicată comentării unor caracteristici ale formării supranumerarilor și supranumerarelor, între care se remarcă libertatea, atât în asimilarea carismei proprii, cât și în modul de a acționa în domeniul profesional și social: „Libertate, fiii mei – afirmă el –. Să nu vă așteptați niciodată ca Lucrarea să vă dea indicații în chestiunile vremelnice” (36). Îndeamnă ca fiecare să caute soluțiile pe care, în conștiință, le consideră cele mai potrivite pentru a rezolva problemele timpului său. Se plânge că există unii care, în Biserică, nu înțeleg și nu respectă această libertate, conduși de clericalism.

Urmează o altă parte (nn. 38–42), de asemenea scurtă, în care sunt expuse alte caracteristici ale apostolatului supranumerarilor, bărbați și femei: nu este o activitate ecleziastică; trebuie exercitată cu smerenie; se desfășoară în cadrul îndatoririlor și drepturilor cetățenești, deoarece vocația are un „caracter pe deplin secular” (41). De aceea insistă din nou asupra necesității de a fi prezenți, ca ferment creștin, în activitățile umane și în viața publică,

ținând cont de importanța legislației civile în modelarea vieții oamenilor în chestiuni de relevanță morală.

După o scurtă referire la colaboratori (n. 43), se oprește asupra unor apostolate specifice, precum cel de a face cunoscut mesajul evanghelic opiniei publice prin intermediul mijloacelor de comunicare în masă (nn. 44–46); apostolatul divertismentului; implicarea în domeniul finanțelor și în diversele sectoare ale economiei și ale politicii (nn. 47–52).

O ultimă secțiune (nn. 53–58) este dedicată vieții de familie și căsătoriei, unde oferă criterii pentru a trăi în mod sfânt îndatoririle conjugale, într-o epocă în care permisivitatea sexuală își făcea loc, la fel ca mentalitatea contraceptivă și divorțul. *Scrisoarea* se încheie cu câteva cuvinte finale, care îndeamnă la angajarea fidelă în vocația primită, sprijiniți pe conștiința propriei filiații divine (nn. 59–60).

Scrisoare

[Despre lucrarea Sfântului Gabriel: vocația supranumerarilor și misiunea lor în sfințirea lumii și a vieții matrimoniale și familiale; cunoscută și prin incipitul Deī amore, poartă data de 9 ianuarie 1959 și a fost tipărită pentru prima dată în ianuarie 1966].

1 Am fost aleși prin iubirea lui Dumnezeu, fiice și fii preaiubiți, pentru a trăi acest drum — mereu tânăr și nou — al Lucrării, această aventură umană și supranaturală, care este mântuirea împreună cu Cristos, participare strânsă și intimă la dorința arzătoare a lui Isus de a răspândi focul pe care a venit să-l aducă pe pământ[2].

El, prin Crucea Sa și prin biruința asupra morții, a sfâșiat decretul de condamnare al oamenilor[3] și i-a câștigat pe toți cu prețul imens și infinit al sângelui Său: *empti enim estis pretio magno*[4], am fost cumpărați cu un preț mare. Întregii omeniri, fără excepție, i-a deschis posibilitatea unei vieți noi, de a se naște din nou în Duhul, de a începe o existență de învingători care pot exclama: *dacă Dumnezeu este pentru noi, cine este împotriva noastră? El, care nu L-a cruțat pe propriul Său Fiu, ci L-a dat pentru noi toți, oare nu ne va dărui împreună cu El toate? ... Căci sunt convins că nici moartea, nici viața, nici îngerii, nici stăpânirile, nici cele de acum, nici cele viitoare, nici puterile, nici înălțimea, nici adâncul și nici vreo altă creatură nu va putea să ne despartă de iubirea lui Dumnezeu în Cristos Isus, Domnul nostru*[5]. Ce imn splendid de siguranță, de plinătate, de îndumnezeire, pe care sărmanul lut omenesc nu ar fi putut niciodată să viseze că îl va putea cânta!

2 Însă Domnul, care oferă mântuirea Sa tuturor oamenilor, fără deosebire de popor, rasă, limbă sau condiție[6], nu forțează pe nimeni să o primească. Îi lasă pe oameni liberi: iar oamenii, uneori, nu vor și Îl constrâng pe Isus să accepte scuzele lor joase și egoiste, refuzurile lor — *habe me excusatum*[7] — la invitația iubitoare de a lua parte la marele ospăț.

Este dureros să vezi că, după douăzeci de secole, sunt atât de puțini cei care se numesc creștini în lume și că, între cei care se numesc creștini, sunt atât de puțini cei care au adevărata învățătură a lui Isus Cristos. V-am povestit odată că, privind un mapamond, un om care nu avea inimă rea, dar nici credință, mi-a spus: *privește, de la nord la sud și de la est la vest, privește. Ce vrei să privești?*, l-am întrebat. Iar acesta a fost răspunsul lui: *eșecul lui Cristos. Atâtea secole încercând să pună în inimile oamenilor învățătura Sa și privește rezultatele: nu sunt creștini.*

La început m-am umplut de tristețe; dar imediat, de iubire și de recunoștință, pentru că Domnul a voit să ne facă colaboratori liberi ai lucrării Sale răscumpărătoare. Cristos nu a eșuat: învățătura și viața Sa fecundază neîncetat lumea. Răscumpărarea Sa este suficientă și supraabundentă, dar ne tratează ca pe ființe inteligente și libere și a rânduit ca, în mod misterios, să împlinim în trupul nostru — în viața noastră — ceea ce lipsește pătimirii Sale *pro corpore eius, quod est Ecclesia*[8]. Răscumpărarea continuă să se împlinească: iar tu și eu

suntem răscumpărători împreună cu El. Merită să ne jucăm întreaga viață și să știm să suferim, din iubire, pentru a duce mai departe lucrurile lui Dumnezeu și pentru a-L ajuta să răscumpere lumea, pentru a săvârși mântuirea împreună cu El.

În fața acestei realități, este momentul ca tu și eu să strigăm în laudă către Dumnezeu: *laudationem Domini loquetur os meum, et benedicat omnis caro nomini sancto eius*[9]; gura noastră să-L preamărească pe Domnul și toate făpturile să binecuvânteze numele Său sfânt.

3 Nu putem uita, fiii mei, că Domnul a spus că Împărăția Sa nu este din lumea aceasta[10], deoarece, îngăduind folosirea greșită a libertății umane, a tolerat ca, până în ziua secerișului, să crească neghina împreună cu grâul cel bun[11]. Și răul a prosperat! Încă din zorii Bisericii, chiar în timpul vieții Apostolilor, apar ereziile și schismele. Persecuțiile păgânilor, în primele timpuri ale creștinismului, mahomedanismul, protestantismul și, acum, comunismul. În ogorul pe care Dumnezeu și l-a făcut pe pământ, care este moștenirea lui Cristos, există neghină. Nu doar neghină, ci abundență de neghină!

Până când va coborî din cer cetatea sfântă, noul Ierusalim — cer nou și pământ nou[12] —, nu va exista răgaz în lupta care se dă între *Domnul domnilor și Regele regilor și cei care sunt cu El, chemați, aleși și credincioși*[13], pe de o parte, și slujitorii fiarei și ai fiului pierzării, care se împotrivesc și se ridică împotriva a tot ceea ce se numește Dumnezeu sau este adorat, până acolo încât se așază în templul lui Dumnezeu și se proclamă pe sine dumnezeu[14].

Optimism întemeiat în Cristos

4 Optimismul nostru nu este un optimism naiv și preumțios: este realism. De aceea nu putem ignora prezența răului în lume și nici nu putem înceta să simțim responsabilitatea apăsătoare de a fi fost chemați de Cristos să luptăm împreună cu El lupta Sa frumoasă de iubire și de pace.

Cu destui ani în urmă, într-o reculegere spirituală în care predicam fraților voștri, le atrăgeam atenția asupra situației lumii, care nu s-a schimbat prea mult de atunci. Îi îndemnam să contemple — recurgând la o imagine sugestivă — acea pată roșie care se întinde rapid pe pământ, care devastează totul, care vrea să distrugă până și cel mai mic simț supranatural. Și înaintarea unui alt val foarte mare de senzualitate — iertați-mă —, de imbecilitate, pentru că oamenii tind să trăiască asemenea animalelor.

Și continuam făcându-le să observe că se distinge încă o altă culoare, care înaintează și înaintează, mai ales în țările latine; într-un mod mai ipocrit în alte națiuni: ambientul anticlerical — al unui anticlericalism rău —, care încearcă să-L împingă pe Dumnezeu și Biserica în fundul conștiinței sau, spus mai limpede, vrea să-L reducă pe Dumnezeu și Biserica la viața privată, fără ca faptul de a avea credință să se manifeste în viața publică. Nu exagerez: aceste trei pericole sunt constante, evidente, agresive.

5 Nu puteți — ar fi o comoditate intolerabilă — să închideți ochii în fața acestei realități. Nu pentru a vă umple de un pesimism inert și inactiv, ci pentru a vă aprinde și a vă umple de sfintele nerăbdări ale lui Cristos care, pășind cu hotărâre înaintea discipolilor Săi — *praecebat illos Iesus*[15] —, își făcea ultima călătorie spre Ierusalim, pentru a fi botezat cu un botez care Îi apăsase neîncetat sufletul[16].

Să aveți mereu pe buze și în suflete o afirmație hotărâtă, tânără și îndrăzneată: *possumus!*[17], putem!, atunci când simțiți chemarea Domnului: *puteți voi să beți paharul pe care îl voi bea Eu și să fiți botezați cu botezul cu care voi fi botezat?*[18].

Un fiu al lui Dumnezeu în Lucrarea Sa, chiar dacă este mereu senin cu seninătatea filiației sale divine, nu poate rămâne indiferent în fața unei lumi care nu este creștină și nici măcar umană. Pentru că mulți oameni nu au ajuns încă să atingă acele condiții de viață — în ordinea temporală — care permit dezvoltarea spiritului și sunt ca amorțiți pentru tot ceea ce nu este trupesc. Li se pot aplica cuvintele Scripturii: *sunt oameni trupești, lipsiți de duh*[19]. Se împlinește în aceste suflete sărmăne ceea ce deplângea Sfântul Paul: *animalis autem homo non percipit ea quae sunt Spiritus Dei*[20], pentru că aceste creaturi nu văd lumina spirituală, nu discern cele ce sunt ale Duhului lui Dumnezeu.

6 Însă întoarceți-vă privirea spre acele popoare care au ajuns la o dezvoltare aproape incredibilă a culturii și a progresului; care, în câțiva ani, au realizat o evoluție tehnică admirabilă ce le oferă un nivel înalt de viață materială. Cercetările lor — este o minune cum Dumnezeu ajută inteligența umană — ar fi trebuit să-i conducă să se apropie de Dumnezeu, deoarece, în măsura în care sunt realități adevărate și bune, provin de la Dumnezeu și conduc la El.

Totuși, nu este așa: nici ei, în ciuda progresului lor, nu sunt mai umani. Nu pot fi, pentru că, dacă lipsește dimensiunea divină, viața omului — oricâtă perfecțiune materială ar atinge — este o viață animală. Numai atunci când se deschide spre orizontul religios, omul își împlinește dorința de a se deosebi de animale: religia, dintr-un anumit punct de vedere, este cea mai mare revoltă a omului, care nu vrea să fie o fiară.

În ordinea religioasă, fiice și fii ai mei, nu există progres, nu există posibilitate de înaintare. Culmea acestui progres a fost deja atinsă: Cristos, alfa și omega, începutul și sfârșitul[21]. De aceea, în viața spirituală nu este nimic de inventat; trebuie doar să luptăm pentru a ne identifica cu Cristos, să fim alți Cristos — *ipse Christus* —, să ne îndrăgostim și să trăim din Cristos, care este același ieri și astăzi și va fi același în veci: *Iesus Christus heri et hodie, ipse et in saecula*[22]. Înțelegeți de ce vă repet, iar și iar, că nu am altă rețetă să vă dau decât aceasta: sfințenia personală? Nu este altceva, fiii mei, nu este altceva.

Ferment pentru a-i îndumnezei pe oameni

7 Se face necesar un ferment, un aluat care să-i îndumnezeiască pe oameni și, făcându-i divini, să-i facă în același timp cu adevărat umani. Chiar și mulți dintre cei care se numesc discipoli ai lui Isus, chiar și dintre cei care se arată oficial evlavioși, au nevoie de acest

ferment. Aluatul face plămada fragedă și ușoară, o dospește, o transformă, dându-i însușirile potrivite pentru hrană. Fără ferment, făina și apa nu ar produce decât o masă compactă, greu de digerat, nesănătoasă.

Dumnezeu Domnul nostru, în mijlocul marilor părăsiri, Și-a păstrat întotdeauna un rest de oameni credincioși, care să acționeze în plămadă ca aluat. „Se va întoarce o rămășiță, rămășița lui Iacob, la Dumnezeu cel puternic; căci, chiar dacă poporul tău, Israele, ar fi ca nisipul mării, numai o rămășiță se va întoarce”[23]; „va rămâne doar ce se găsește în măslin după scuturare, după culesul de pe urmă”[24], spuneau profeții. „Și în timpul de acum — scria Sfântul Paul către romani — a rămas o rămășiță, datorită unei alegeri făcute doar prin har”[25]. Isus a pus ca aluat pe câțiva: acel grup de bărbați sfinți și de femei sfinte, care colaborau cu cei dintâi, în ale căror inimi făcuse o semănare minunată.

8 Primilor voștri frați le atrăgeam atenția că eram puțini. Și, cu o siguranță fermă, le spuneam: *cu atât mai bine! Că în fața noastră sunt mulțimi? Dar noi suntem uniți prin iubire. Iar ei, deși aparent sunt uniți, în realitate trăiesc dezbinăți, pentru că i-a unit ura: ura care a existat întotdeauna, ura care izvorăște din viața egoistă, din lupta neîncetată a creaturilor răzvrătite împotriva Creatorului lor. Și adăugam: vrem să fim mai mulți? Atunci să fim mai buni!*

Fiii sufletului meu, efectul aluatului nu se produce brusc, nici violent și nici parțial, ci încet, fără grabă, prin puterea lui lăuntrică, care acționează asupra întregii plămădeli. Și puteți constata — astăzi, când suntem, prin harul lui Dumnezeu, o mulțime — acțiunea unui ferment: a acelor puțini din prima oră care au avut credință în Dumnezeu și în acest sărman păcătos, care au fost — așa cum sunteți și voi acum, într-un ambient aproape universal — un aluat eficace, prin forța vieții supranaturale, a muncii și a spiritului de jertfă trăit cu bucurie.

9 Ani de-a rândul, mă aprindea în iubirea lui Dumnezeu contemplarea dorinței arzătoare a lui Isus de a aprinde lumea cu focul Său. Și nu puteam ține în mine acea fierbere care izbucnea cu putere în sufletul meu și care, exprimându-se chiar în cuvintele Învățătorului, țâșnea de pe buzele mele în strigăt: *ignem veni mittere in terram, et quid volo nisi ut accendatur?... Ecce ego quia vocasti me*[26]; am venit să arunc foc pe pământ, și ce altceva vreau decât să se aprindă?... Iată-mă, pentru că m-ai chemat.

Toți fiii mei trebuie să simtă această dorință mărinimoasă de a pune tot efortul, cu sacrificiul care va fi necesar, pentru ca energiile înțepenite și amorțite ale oamenilor să fie puse în slujba lui Dumnezeu, făcându-și propriu acel strigăt al Domnului: *misereor super turbam*[27], având iubire față de mulțime.

Nimeni nu poate trăi împăcat, în Opus Dei, fără să simtă o neliniște în fața maselor depersonalizate: turmă, gloată, cireadă, v-am spus cândva. Câte pasiuni nobile se ascund, în aparenta lor indiferență, câte posibilități! Este necesar să-i slujim pe toți, să ne apropiem de fiecare în parte, așa cum făcea Isus — *singulis manus imponens*[28] —, pentru a-i readuce la viață, pentru a-i vindeca, pentru a le lumina mintea și a le întări voința, ca să fie de folos! Și

atunci vom face din turmă o oaste; din gloată, o ceată; iar din cireadă îi vom scoate pe cei care nu vor să rămână în necurăție.

Astăzi, Lucrarea are mireasmă de câmp înflorit[29] și — în fața rodniciei acestei munci — nu este nevoie de credință pentru a vedea că Domnul a binecuvântat cu dărnicie lucrarea noastră. Cu ani în urmă, rugându-mă, Îi cântam Domnului, cu recunoștință, pentru Lucrare, acea strofă din ținutul meu: *capullico, capullico, / ya te estás volviendo rosa: / ya se está acercando el tiempo, / de decirte alguna cosa.* [„Măgurașule, măgurașule, deja devii trandafir: / se apropie vremea / să-ți spun ceva frumos”]. Fiii mei, astăzi aveți în mâinile voastre niște trandafiri foarte frumoși, minunați, chiar dacă au spini. Acesta este momentul să nu adormiți, să vibrați, pentru a aduna — și a o oferi lui Isus Cristos și Sfintei Sale Biserici — recolta câștigată cu atâta efort.

Lucrarea Sfântului Gabriel: a da un sens creștin întregii societăți

10 Întreaga noastră activitate apostolică urmărește direct să dea un sens creștin societății umane, dar prin lucrarea Sfântului Gabriel umplem toate activitățile lumii cu un conținut supranatural, care — pe măsură ce se va răspândi — va contribui în mod eficient la rezolvarea marilor probleme ale oamenilor.

Între supranumerari există întreaga gamă de condiții sociale, de profesii și de meserii. Toate împrejurările și situațiile vieții sunt sfințite de acești fii ai mei — bărbați și femei — care, în starea lor și în condiția lor în lume, se dedică căutării desăvârșirii creștine având o *vocație deplină*.

Spun *vocație deplină*, pentru că — în împrejurările în care, prin providență, Dumnezeu i-a așezat — se străduiesc să răspundă cu o dăruire totală la tot ceea ce Domnul le cere, chemându-i la Lucrarea Sa: o slujire fără rezerve, ca cetățeni catolici responsabili, adusă Bisericii Sfinte, Pontifului Roman și tuturor sufletelor.

Cei mai mulți dintre fiii mei supranumerari trăiesc în starea matrimonială și, pentru ei, iubirea și datoriile conjugale sunt parte a chemării divine. Opus Dei a făcut din căsătorie o cale divină, o *vocație*. De mai bine de treizeci de ani încerc să sădesc în sufletul multor oameni sensul vocațional al căsătoriei; și, învățând — aceasta nu o spun eu, a fost definit de Biserica* — că fecioria și, de asemenea, castitatea perfectă sunt superioare căsătoriei, am înălțat căsătoria până la a o face o *vocație*. Ce priviri pline de lumină am văzut de atâtea ori când, crezând — atât ei, cât și ele — că în viața lor dăruirea și o iubire nobilă și curată sunt incompatibile, mă auzeau spunând că viața de căsătorie este *o cale divină pe pământ!* Voi reveni mai târziu asupra acestui punct.

11 Între ucenicii lui Cristos era reprezentată întreaga societate a timpului Său: Îl urmau atât oamenii simpli, cât și oamenii influenți. De multe ori v-am făcut să vă opriți asupra acelor doi ucenici: Nicodim, învățător al Legii și om de seamă — poate membru al Sinedriului — și Iosif din Arimateea, bogat, din aristocrația laică a înaltei curți din Ierusalim. Acționau discret și în tăcere, statornici în viața publică în fața exigențelor conștiinței lor[30], și curajoși și

îndrăzneți, pe față, fără rezerve, în ceasul greu[31]. Întotdeauna am crezut — și v-am spus — că acești doi bărbați ar înțelege foarte bine, dacă ar trăi astăzi, vocația supranumerarilor din Opus Dei.

Așa cum printre primii următori ai lui Cristos, în supranumerarii noștri este prezentă întreaga societate de astăzi, și va fi și cea de totdeauna: intelectuali și oameni de afaceri; profesioniști și meșteșugari; antreprenori și muncitori; oameni din diplomație, din comerț, din agricultură, din finanțe și din domeniul literelor; jurnaliști, oameni de teatru, de cinema și de circ, sportivi. Tineri și vârstnici. Sănătoși și bolnavi. O organizație dezorganizată, ca viața însăși, minunată; o adevărată și autentică specializare a apostolatului, pentru că toate vocațiile omenești — curate, demne — devin apostolice, divine.

Ne interesează oameni care provin din toate profesiile și meseriile, din toate condițiile sociale, din cele mai diverse situații care există sau pot exista în acea țesătură de servicii reciproce care este societatea umană: pentru că întregul acel ansamblu viu de relații trebuie să fie pătruns de fermentul lui Cristos.

12 Luați aminte, fiii mei, că nu evidențiem unele profesii sau condiții sociale în detrimentul altora*. Valoarea pe care o căutăm în toate — fără discriminări, fără mentalitate de clasă — este cea a slujirii comunității, astfel încât ridicăm și înnobilăm chiar și acele meserii care, în ochii unora, au o considerație socială redusă. Toate aceste activități contribuie la binele temporal al întregii omeniri și, dacă sunt împlinite cu desăvârșire și dintr-un motiv supranatural — dacă sunt spiritualizate —, contribuie de asemenea la lucrarea divină a Răscumpărării, favorizează fraternitatea între toți oamenii, făcându-i să se simtă membri ai marii familii a fiilor lui Dumnezeu.

Nu scoatem pe nimeni din locul său: acolo, în acele împrejurări în care Domnul l-a chemat, fiecare trebuie să se sfințească și să-și sfințească mediul, acea parte a realității umane de care este legat și prin care se justifică existența sa în lume. Și în aceasta avem același simțământ ca primii creștini.

Amintiți-vă ceea ce scria Sfântul Paul credincioșilor din Corint: „fiecare să rămână în starea în care a fost chemat. Ai fost chemat ca rob? Nu-ți fie teamă, iar chiar dacă poți deveni liber, profită mai degrabă de starea ta de rob*. Căci cel care, fiind rob, a fost chemat de Domnul, este liber al Domnului, iar în același fel, cel care a fost chemat fiind liber, este rob al lui Cristos. Ați fost cumpărați cu un preț mare: nu vă faceți robi ai oamenilor. Fraților: fiecare să rămână înaintea lui Dumnezeu în starea în care a fost chemat de El”[32].

A pătrunde cu spirit creștin toate activitățile lumii

13 În toate nivelurile societății, căutați în mod special — cu harul lui Dumnezeu — vocații la Lucrarea Sa dintre acele persoane care, prin munca lor, se află în centre vitale ale conviețuirii umane, în acele situații care constituie, ca să spunem așa, noduri sau locuri de întâlnire și de intersecție ale unor relații sociale dense.

Nu mă refer doar la funcțiile conducătoare ale unei comunități naționale sau superioare, de la care — cu spirit de slujire — se poate face atât de mult bine, pentru ca societatea să se structureze în acord cu exigențele lui Cristos, care sunt garanția unei păci adevărate și a unui progres social autentic.

Mă refer de asemenea — pentru că sunt la fel de importante sau chiar mai importante — la acele funcții, profesii sau meserii care, în sfera societăților mai mici, sunt, prin natura lor, mijloace de contact cu mulțimi de oameni, de unde se poate forma creștinește opinia lor, influența mentalitatea lor, trezi conștiința lor, prin acel zel constant de a oferi învățatură, care trebuie să caracterizeze pe toți fiii lui Dumnezeu din *Lucrarea Sa*.

De aceea, v-am spus adesea că este important — important pentru Dumnezeu Domnul nostru — să existe multe vocații între oamenii care sunt chei în societăți: personalul din administrațiile municipale — secretari de primărie, consilieri etc. —, învățători, frizeri, vânzători ambulanți, farmaciști, moașe, poștași, chelneri, slujitori în restaurante, servitoare, vânzători de ziare, lucrători în magazine etc.

Lucrarea noastră trebuie să ajungă până în ultimul sat, pentru că dorința de iubire și de pace care ne mișcă va impregna cu spirit creștin toate activitățile lumii, prin această muncă capilară, care are grijă să informeze creștinește celulele vii care formează comunitățile superioare. Nu va trebui să existe niciun sat în care să nu iradieze *spiritul nostru* prin vreun supranumerar. Și, potrivit modului nostru tradițional de a acționa, acel fiu al meu va căuta imediat să transmită altora propria sa neliniște sfântă: și curând va exista acolo un grup de fii ai lui Dumnezeu în *Lucrarea Sa*, care va fi îngrijit corespunzător — prin călătorii și vizite necesare —, pentru ca să nu se ofilească, ci să rămână viu și activ.

Se înțelege perfect, după ce am arătat diversitatea completă a membrilor *Opus Dei*, pluralitatea noastră: în lucrurile de credință sau în cele ale spiritului *Opus Dei*, care sunt numitorul comun minim, putem vorbi de „noi”; în toate celelalte, în tot ceea ce este vremelnic și în chestiunile teologice lăsate liberei discuții — numitor imens și liber —, niciunul dintre fiii mei nu poate spune „noi”: trebuie să spuneți „eu”, „tu”, „el”.

14 Știți foarte bine, fiii mei, că *lucrarea noastră apostolică* nu are o finalitate specializată*: are toate specializările, pentru că își are rădăcina în diversitatea specializărilor vieții însăși; pentru că înnobilează și ridică la ordinea supranaturală și transformă în adevărată lucrare de suflete toate serviciile pe care oamenii și le prestează unii altora, în mecanismul societății umane.

În ultimele secole, institutele religioase de viață activă, încercând să se apropie de lume — deși mereu din afară — au căutat să-și specializeze apostolatele și să insuflă spiritul creștin în anumite activități umane: educație, caritate, etc. O lucrare meritorie, deși adesea nu avea atât scopul de a configura sau exprima vocația proprie a călugărilor, cât de a suplini lipsa de inițiativă a cetățenilor catolici. Aceștia, poate pentru că formarea lor creștină fusese neglijată, nu simțeau responsabilitatea de a creștina instituțiile temporale.

Dar călugării, în acea sarcină — nu specifică vocației lor, ci de suplinire —, căutând specializarea, se întâlneau cu limite, deoarece există multe domenii umane care, fiind nobile și curate, sunt totuși incompatibile cu starea proprie a acelor suflete, a căror misiune principală comună este aceea de a oferi lumii — de care s-au separat în mod sfânt — mărturia vieții lor consacrate. În plus, laicismul din ultimele timpuri — în multe țări, chiar catolice — îi alungă pe călugări din școli, din instituțiile caritative sau, cel puțin, le limitează activitățile nestrict religioase.

Prin apostolatul Opus Dei, laicii, fără niciun fel de suplinire*, ci luând în stăpânire — cu conștiință deplină și responsabilă — câmpul specific pe care Dumnezeu li l-a indicat ca loc al misiunii lor în Biserică, desfășoară un apostolat ale cărui posibilități de specializare sunt imprevizibile, pentru că se confundă cu posibilitățile muncii umane și ale funcțiilor sale sociale și, fără imobilisme, acest apostolat este deschis tuturor schimbărilor de structuri care pot apărea, odată cu trecerea timpului, în configurarea societății.

Nu pot să nu constat acum că este foarte dificil pentru călugări să aibă o *vocație profesională seculară și obișnuită* — dacă ar fi avut-o, nu ar mai fi călugări — și că formarea lor pentru o muncă profesională este dificilă, costisitoare, *suprapusă* și artificială: cred că doar un număr foarte mic de persoane ar putea, în aceste condiții, să ajungă la nivelul profesional mediu al oamenilor obișnuiți.

Preocupare și responsabilitate pentru întreaga Biserică Sfântă

15 Din acest motiv, putem spune, fiii mei, că asupra noastră apasă preocuparea și responsabilitatea pentru întreaga Biserică Sfântă — *sollicitudo totius Sanctae Ecclesiae Dei* —, nu doar pentru aceasta sau acea porțiune concretă. Sprijinind responsabilitatea oficială — juridică, *de iure divino* — a Pontifului Roman și a Preasfințiților Ordinari, noi, cu o responsabilitate nu juridică, ci spirituală, ascetică, de iubire, slujim întreaga Biserică printr-un serviciu de caracter profesional, de cetățeni care duc mărturia creștină a exemplului și a doctrinei până în cele mai îndepărtate colțuri ale societății civile.

Istoria arată rolul decisiv pe care, în momente dificile pentru unitatea Bisericii, l-au avut lucrările de caracter universal, precum Ordinele și Congregațiile religioase. Noi, cu o vocație care nu are nimic de-a face cu cea a călugărilor, constituim o Asociație de caracter universal, cu o ierarhie internă de asemenea universală, care ne deosebește clar de așa-numitele *mișcări de apostolat** și ne face un instrument coeziv și eficient în slujba Bisericii și a Pontifului Roman.

16 Eficacitatea voastră, copii ai mei, va fi consecința sfințeniei voastre personale, care se va concretiza în fapte responsabile, ce nu se ascund în anonim. Cristos Isus, Bunul Semănător, ne strânge — ca pe grâu — în mâna Sa rănită, ne îmbibă cu sângele Său, ne purifică, ne curăță, ne îmbată! Și apoi, cu generozitate, ne aruncă în lume unul câte unul, așa cum trebuie să meargă fiii Săi din Lucrare, risipiți: grâul nu se seamănă cu sacul, ci bob cu bob.

„Sunteți lumină în Domnul: purtați-vă, așadar, ca fii ai luminii. Rodul luminii este tot ceea ce este bunătate, dreptate și adevăr”[33]. Este de neconceput — ar fi o falsitate, o viață dublă, o comedie — viața unui fiu al meu care să nu dea roade bogate de apostolat. Vă spun încă o dată că un astfel de fiu ar fi mort, putrezit: *iam foetet*[34]. Iar eu — știți bine — cadavrele le îngrop cu evlavie.

Prin contactul personal cu colegii voștri de profesie sau de meserie, cu rudele, prietenii și vecinii, într-o lucrare pe care am numit-o de multe ori apostolatul prieteniei și al încrederii, le veți zgâlțâi amorțeala, le veți deschide orizonturi largi existenței lor egoiste și mic-burgheze, le veți complica viața, făcându-i să uite de sine și să înțeleagă problemele celor din jur. Și fiți siguri că, atunci când le „complicați viața”, îi duceți — aveți experiență — la *gaudium cum pace*, la bucurie și pace.

Acest apostolat personal — care nu este o lucrare anarhică, pentru că în el urmați orientările doctrinale sau practice ale directorilor voștri —, dacă îl exercitați cu perseverență, va crea în jurul vostru un climat senin și va reproduce în casele voastre imaginea acelor locuințe ale primilor creștini.

În exercitarea acestei lucrări apostolice individuale, căutați să apropiați — persoanele cu care aveți contact — de mijloacele colective de formare spirituală și doctrinară pe care *Lucrarea* le organizează — reculegeri, conferințe, cercuri etc. — și de îndrumarea spirituală cu preoții noștri: pentru că aceste mijloace sunt extrem de eficiente — necesare — pentru a completa îngrijirea acestor suflete, de care fiecare dintre voi aveți grijă, folosindu-vă de viața profesională, de locul pe care îl ocupați în lume, de situația voastră familială; folosindu-vă de tot, pentru că totul este mijloc de apostolat.

17 Dar nu vă puteți opri aici. Nu vă puteți mulțumi atunci când ați dus deja pe unii dintre rudele sau prietenii voștri la o reculegere spirituală, sau când i-ați pus în contact cu vreun preot al *Lucrării*. Acolo nu se termină munca voastră apostolică. Pentru că trebuie să vă dați seama perfect că faceți un apostolat foarte rodnic atunci când vă străduiți să orientați, cu sens creștin, profesiile, instituțiile și structurile umane în care lucrați și vă mișcați.

A căuta ca aceste instituții și structuri să se conformeze principiilor care guvernează o concepție creștină despre viață înseamnă a face un apostolat de mare amploare, pentru că — întrupând astfel spiritul dreptății — asigurați oamenilor mijloacele de a trăi în acord cu demnitatea lor și facilitați multor suflete să poată răspunde personal, cu harul lui Dumnezeu, vocației creștine.

Când mă auziți vorbind despre dreptate, nu înțelegeți acest cuvânt într-un sens îngust, pentru că — pentru ca oamenii să fie fericiți — nu este suficient să le stabilim relațiile doar pe dreptate, care dă fiecăruia ce este al lui cu răceală: eu vă vorbesc despre caritate, care presupune și depășește dreptatea; și despre caritatea lui Cristos, care nu este o caritate oficială, ci afecțiune.

Semănare de pace și iubire

18 De aceea, în acțiunea voastră în societate, feriți-vă întotdeauna de a opune unii oameni altora, pentru că un creștin nu poate avea o mentalitate de clasă, de castă; nu-i doborâți pe unii pentru a-i ridica pe alții, deoarece în această atitudine se ascunde întotdeauna o concepție materialistă: dați tuturor posibilitatea de a-și dezvolta personalitatea și de a-și înălța viața prin muncă; și nu vă mulțumiți cu a evita ura, pentru că numitorul nostru comun trebuie să fie a face o semănare de pace și de iubire.

Când vă apucați de munca voastră, oricare ar fi ea, faceți, copii ai mei, un examen pentru a vedea, în prezența lui Dumnezeu, dacă spiritul care inspiră acea activitate este, într-adevăr, spirit creștin, ținând cont că schimbarea circumstanțelor istorice — cu modificările pe care le introduce în configurarea societății — poate face ca ceea ce a fost drept și bun la un moment dat să nu mai fie astfel. De aici necesitatea acelei critici constructive neîntrerupte, care face imposibilă acțiunea paralizantă și dezastruoasă a inerției.

19 Trebuie să cucerim pentru Cristos orice valoare umană care este nobilă: „fiți atenți la tot ceea ce este adevărat, onorabil, drept, curat, plăcut, virtuos și vrednic de laudă”[35]. Orice realitate care apare în viața oamenilor trebuie să o conducem îndată la Dumnezeu, descoperindu-i sensul divin. De aceea, așa cum v-am repetat de atâtea ori, este necesar să nu pierdeți niciodată punctul de vedere supranatural. „Tot ceea ce faceți, cu vorba sau cu fapta, faceți totul în numele Domnului Isus, mulțumind lui Dumnezeu Tatăl prin El”[36].

Rămânând mereu atașați de structurile temporale, mereu la zi, nu veți avea niciodată nevoie — cum se spune astăzi — de *aggiornamento*, pentru că veți avea în orice clipă o speranță înțeleaptă și responsabilă față de lumea tuturor epocilor, cerând afirmarea valorilor libertății, ale demnității persoanei, mereu cu voință de unitate și de iubire în acest serviciu.

A voit Domnul ca, prin vocația noastră, să manifestăm acea viziune optimistă asupra creației, acea *iubire față de lume* care pulsează în creștinism. Nu trebuie să lipsească niciodată entuziasmul, nici în munca voastră, nici în efortul de a construi cetatea pământescă. Deși, în același timp, ca discipoli ai lui Cristos care „au răstignit trupul împreună cu patimile și poftele sale”[37], căutați să mențineți viu simțul păcatului și al reparației generoase, în fața falselor optimismuri ale celor care, „dușmani ai crucii lui Cristos”[38], reduc totul la progres și la energiile umane.

Aceștia săvârșesc marele păcat de a uita păcatul, pe care unii chiar cred că l-au eliminat deja. Nu iau în considerare că face parte din economia răscumpărării faptul că bobul de grâu, pentru a fi roditor, trebuie să fie aruncat în pământ și să moară[39]. „Sfârșitul acestor oameni va fi pierzarea, dumnezeul lor este pântecul, iar rușinea va fi gloria celor care își au inima ațintită spre lucrurile pământești. Căci noi suntem cetățeni ai cerului, de unde Îl așteptăm pe Mântuitorul și Domnul Isus Cristos, care va transforma trupul nostru smerit, făcându-l asemenea trupului Său glorios, prin puterea pe care o are de a-Și supune toate lucrurile”[40].

20 Cu acest sentiment de profundă umilință — tari în numele Dumnezeului nostru și nu în resursele carelor noastre de luptă și ale cailor noștri[41] —, fiți prezenți fără teamă în toate activitățile și organizațiile oamenilor, pentru ca Cristos să fie prezent în ele. Am aplicat modulul nostru de lucru acele cuvinte ale Scripturii: *ubicumque fuerit corpus, illic congregabuntur et aquilae*[42], pentru că Dumnezeu, Domnul nostru, ne-ar cere socoteală aspră dacă, din neglijență sau comoditate, fiecare dintre voi, în mod liber, nu ar încerca să intervină în operele și deciziile omenești de care depind prezentul și viitorul societății.

Este foarte propriu vocației voastre să interveniți cu prudență — și când spun prudență nu spun timiditate —, activ și discret, asemenea îngerilor, care au o acțiune invizibilă, dar extrem de eficientă, în diverse asociații și corporații — publice sau nu — de nivel local, național sau internațional.

Nu puteți fi absenți — ar fi o omisiune criminală — de la adunări, congrese, expoziții, reuniuni de oameni de știință sau de muncitori, cursuri de studiu, de la orice inițiativă, pe scurt, științifică, culturală, artistică, socială, economică, sportivă etc. Uneori le veți promova chiar voi; de cele mai multe ori vor fi organizate de alții și voi veți participa. Dar, în orice caz, vă veți strădui să nu fiți prezenți pasiv, ci, simțind povara — povară plăcută — a responsabilității voastre, veți încerca să deveniți indispensabili — prin prestigiul vostru, prin inițiativa voastră, prin elanul vostru —, astfel încât să dați tonul potrivit și să insuflați spiritul creștin în toate aceste organizații.

21 Individual, fără a forma un grup — este imposibil să formați unul, deoarece fiecare dintre voi se bucură de o libertate nelimitată în tot ceea ce este temporal —, luați parte activ și eficient la asociațiile oficiale sau private, pentru că niciodată nu sunt indiferente pentru binele temporal și etern al oamenilor. Până și o societate de vânzători sau de colecționari, ca să dăm un exemplu, poate fi folosită pentru a face mult bine sau mult rău: totul depinde de oamenii care o conduc sau o inspiră.

Deși, așa cum v-am spus, lucrați individual — cu libertate și responsabilitate personală — în aceste domenii, știți că Îi faceți un serviciu lui Dumnezeu, Domnul nostru, atunci când formați în jurul vostru alți frați de-ai voștri — îndrumându-i; fără a le forța, desigur, înclinațiile proprii —, care să vă poată înlocui sau urma, astfel încât niciodată, din lipsa unuia dintre voi, să nu rămână o parcelă de câmp neacoperită.

22 Așa au acționat primii creștini. Nu aveau, din cauza vocației lor supranaturale, programe sociale sau umane de îndeplinit; dar erau pătrunși de un spirit, de o concepție despre viață și despre lume, care nu putea să nu aibă consecințe în societatea în care trăiau.

Cu un apostolat personal asemănător cu al nostru, au atras noi persoane pe calea Evangheliei și, în timpul captivității sale, Paul trimitea deja Bisericilor saluturile creștinilor care trăiau în „casa Cezarului”[43]. Nu vă mișcă acea scrisoare fermecătoare pe care Apostolul o adresează lui Filimon, mărturie vie a modulului în care fermentul lui Cristos — fără a o urmări direct — dăduse, prin influența carității, un nou sens structurilor societății sclavagiste?[44].

„Suntem de ieri și deja umplem lumea și toate ale voastre: orașele, insulele, satele, municipiile, comunele, taberele, triburile, decuriile, palatul, senatul, forul: v-am lăsat doar templele voastre”, scria — la puțin peste un secol — Tertulian[45].

23 Copiii mei, umpleți-vă de speranță și de curaj: „fără încetare să lucrăm pentru pace și pentru zidirea noastră reciprocă”[46]. „Nu întoarceți răul cu rău; străduiți-vă să faceți binele, nu doar înaintea lui Dumnezeu, ci și înaintea tuturor oamenilor. Dacă este posibil și atât cât depinde de voi, trăiți în pace cu toți”[47].

Amintiți-vă de multe ori, pentru a vă fi un imbold, plângerea Domnului: *fili huius saeculi prudentiores filiis lucis in generatione sua sunt*[48]; fiii întunericului sunt mai înțelepți decât fiii luminii. Cuvinte dure, dar foarte exacte, pentru că, din păcate, se împlinesc în fiecare zi.

Între timp, dușmanii lui Dumnezeu și ai Bisericii Sale se mișcă și se organizează. Cu o perseverență *exemplară*, își pregătesc cadrele, mențin școli unde formează conducători și agitatori, și printr-o acțiune disimulată — dar eficientă — își propagă ideile și duc, în familii și la locurile de muncă, sămânța lor distrugătoare a oricărei ideologii religioase.

Astăzi, copiii ai mei, marxismul — în formele sale diferite — este activ: în mod sistematic încearcă să dea un fundament „științific” ateismului și, printr-o propagandă neîntreruptă, mai degrabă individuală decât zgomotoasă, critică orice urmă de religie și, configurându-se ca o credință și o speranță pământească, vrea să înlocuiască adevărata credință și adevărata speranță.

Nu-i înțeleg pe acele persoane care se numesc catolice și care deschid brațele marxismului — atât de des condamnat de Biserică drept incompatibil cu doctrina sa —, care dau mâna cu dușmanii lui Dumnezeu și îi tratează pe catolicii care nu gândesc ca ei ca pe niște dușmani. Catolicul care îi rănește pe alți catolici și îi tratează cu o aparentă caritate pe cei care nu sunt catolici greșește grav, greșește împotriva dreptății, acoperindu-și eroarea cu o falsă caritate. Pentru că iubirea, dacă nu este ordonată, încetează să mai fie iubire.

24 Copii ai mei, să nu luați „sfatul inamicului”*². Fiți preveniți și prudenți și nu adormiți: *hora est iam nos de somno surgere*[49], este timpul să scuturăm lenea și moleșeala. Nu uitați că locuri ale pământului, care altădată au fost martore ale unor biserici înfloritoare, sunt astăzi un pustiu, unde nu se mai rostește numele lui Cristos. Ar fi comod să încercăm să justificăm acest eșec, gândind că este în planurile divine să scrie drept cu rânduri strâmbe și că, în cele din urmă, cauza lui Dumnezeu învinge întotdeauna. Este adevărat că Cristos învinge întotdeauna, dar de multe ori în ciuda noastră.

Fără spirit belicos sau agresiv, *in hoc pulcherrimo caritatis bello*, [în această frumoasă bătălie de iubire] cu o înțelegere care îi primește pe toți și colaborează cu toți oamenii de bunăvoință — de asemenea, fără a face compromis cu erorile pe care le profesează cei care nu Îl cunosc sau nu Îl iubesc pe Isus Cristos —, nu uitați că Domnul a spus: „Nu credeți că am venit să aduc pace pe pământ; nu am venit să aduc pace, ci sabie”[50]. Este foarte ușor să

ne oprim doar la blândețea lui Isus și să trecem cu vederea — pentru că deranjează comoditatea și conformismul — cuvintele Sale, de asemenea divine, prin care ne îndeamnă să ne complicăm viața.

Apărarea adevărului, înăbușind răul prin belșugul binelui

25 Nu ne place nouă, oamenilor, în general, să spunem și să susținem adevărul, pentru că este mai comod să încercăm să fim acceptați de toți, să nu riscăm să-i supărăm pe unii. Atitudinea noastră trebuie să fie, copii ai mei, de înțelegere, de iubire. Acțiunea noastră nu se îndreaptă împotriva nimănui, nu poate avea niciodată nuanțe de sectarism: ne străduim să înăbușim răul prin belșugul binelui. Lucrarea noastră nu este una negativă: nu este „anti-ceva”. Este afirmare, tinerețe, bucurie și pace. Dar nu cu prețul adevărului.

Pentru că formăm personalitatea liberă a fiecăruia, fiii lui Dumnezeu în Lucrarea Sa sunt oameni care știu să gândească cu propria minte, care nu acceptă pur și simplu clișeele, locurile comune care fac furori — sunt modă — pentru o anumită perioadă. Formarea noastră ne învață să facem o muncă de selecție, care păstrează ceea ce este bun și respinge restul. De multe ori va trebui să mergem — am mers aproape întotdeauna — împotriva curentului, deschizând drumuri și căi noi. Nu din dorință de originalitate, ci din fidelitate față de Isus Cristos și doctrina Sa. Ușor este să te lași dus de val, dar atitudinile ușoare sunt adesea și semne de lipsă de responsabilitate.

Este adevărat că trebuie să trăiți, în orice moment, printre oamenii timpului vostru, potrivit mentalității și obiceiurilor lor, dar „întotdeauna gata să dați socoteală de speranța voastră”^[51] în Isus Cristos, ca nu cumva, pentru că nu trebuie să vă adaptați — fiind în mijlocul celor asemenea vouă — să nu se poată vedea că sunteți ucenici ai Domnului. Cât sentimentalism, teamă și lașitate există în anumite dorințe de adaptare!

26 Copiii sufletului meu, să nu vedeți în spatele cuvintelor mele decât o iubire foarte mare față de toți oamenii, o inimă deschisă tuturor neliniștilor și problemelor lor, o înțelegere imensă, care nu cunoaște nici discriminări, nici exclusivisme. Și înțelegeți că nu frica — pentru că nu ne temem de nimic și de nimeni, nici de Dumnezeu, care este Tatăl nostru —, ci simțul responsabilității că, într-o zi, va trebui să dăm socoteală Domnului de misiunea noastră de a răscumpăra împreună cu Cristos, este cel care ne îndeamnă — *caritas enim Christi urget nos*^[52] — să nu slăbim, să ne simțim mereu nesatisfăcuți de etapele atinse, să nu ne culcăm pe lauri!

„Fără slăbiciune, fervenți în duh”^[53], „răscumpărând timpul”^[54], pentru că viața este scurtă: „cât timp mai avem, să facem bine tuturor, mai ales fraților în credință”^[55]. Umpleți de iubire această lume sărmană a noastră, pentru că este a noastră: este lucrarea lui Dumnezeu și El ne-a dat-o ca moștenire: *dabo tibi gentes hereditatem tuam et possessionem tuam terminos terrae*^[56]. Țineți cont că ceea ce este posibil poate face oricine, dar Domnul nostru Dumnezeu ne cere — și ne dă harul Său pentru a reuși — să facem lucruri care vi se vor părea imposibile.

27 Nu rămâneți în idealisme: fiți realiști. Vedeți lucruri atât de mari, atât de mult câmp de lucru, atâtea posibilități și atâta muncă, încât, după ce le contemplați, se poate întâmpla să rămâneți mulțumiți și să uitați lucrurile concrete — *hodie, nunc* — care trebuie să facă posibil ca toate acestea să devină într-o zi realitate.

În mijlocul acestei lupte frumoase, rămâneți senini. Neliniștile încurcate sunt dăunătoare. *Corripite inquietos*[57], „corecțai-i pe cei neliniștiți” îi avertiza Paul pe creștinii din Tesalonic. „Căci am auzit — le spunea — că unii dintre voi trăiesc în lenevie, fără să facă nimic, ocupându-se cu amestecul în treburile altora”[58]. Și le dădea singurul remediu, care nu este altul decât împlinirea datoriei: când facem ceea ce trebuie să facem și suntem cu totul în ceea ce facem, dăm formă reală marilor planuri ale lui Dumnezeu. „Pe aceștia — continua Apostolul — îi îndemnăm și îi rugăm, pentru Domnul Isus Cristos, să muncească în liniște și să-și mănânce pâinea lor”[59].

Cristos pe culmea tuturor activităților umane

28 Cât de mult așteaptă Domnul de la munca voastră constantă, plină de avânt și de entuziasm — chiar dacă adesea este lipsită de orice simțământ sensibil de elan și entuziasm — prin care încercați să creștinați toate activitățile lumii: a-L pune pe Cristos în culmea tuturor activităților omenești!

Această lucrare este în mod deosebit proprie fiilor mei și, de asemenea, fiicelor mele supranumerare, atât de dârze — uneori mai mult decât bărbații — în a duce sarea și lumina lui Cristos în mediile în care trăiesc: căminul, viața de relații sociale și exercitarea celor mai diverse profesii.

Recitiți acel pasaj din Vechiul Testament în care Iudita schimbă voința poporului și a conducătorilor săi, hotărâți să predea cetatea armatelor inamice. „Au ajuns la urechile Iuditei — spune textul sacru — cuvintele nechibzuite pe care poporul le-a adresat conducătorului... și a chemat pe bătrânii cetății, Ozia, Cabris și Carmis, iar când au ajuns le-a spus: ascultați-mă, conducători ai cetății Betulia. Nu este potrivit ceea ce ați spus astăzi poporului... Cine sunteți voi ca să-L ispitiți pe Dumnezeu, voi care sunteți puși în locul lui Dumnezeu în mijlocul fiilor oamenilor? Îndrăzniți să-L puneți la încercare pe Dumnezeul atotputernic? Nu veți înceta oare să învățați?”[60] Muștrare plină de energie și îndrăzneală, care este o expresie a ceea ce o femeie plină de viziune supranaturală și curajoasă, fidelă conștiinței sale, poate influența în cursul vieții publice — de obicei într-un mod tăcut, discret și extrem de eficient — atunci când apără interesele lui Cristos. Nu uitați să meditați nici la tăria Sfintei Fecioare Maria și a acelor sfinte femei, care au rămas neclintite la poalele crucii, când bărbații au dezertat, în ceasul lașității generale.

Fiii și fiicele mele, dacă păstrați acest spirit bun, vi se va putea aplica astăzi ceea ce spune cartea Faptele Apostolilor despre apostolii lui Isus: „prin mâinile apostolilor se făceau multe semne și minuni în popor”[61]. Vor fi — ale voastre — minuni fără spectacol, dar fiți siguri că vor fi minuni adevărate.

29 În exercitarea profesiilor voastre, în viața publică și, în general, în tot ceea ce este vremelnic, acționați fiecare cu libertate și responsabilitate personală, formându-vă opiniile întotdeauna după dictatele conștiinței voastre, dar cu o diversitate minunată. Nu compromiteți — nu puteți compromite — nici Biserica, nici Lucrarea, pentru că aveți o *mentalitate pe deplin laicală* și, prin urmare, prietenă a unei libertăți care nu este limitată de alte constrângeri decât cele indicate de doctrina și morala lui Isus Cristos.

Scopul și mijloacele Lucrării lui Dumnezeu nu sunt vremelnice: sunt pe deplin și exclusiv supranaturale, spirituale. Lucrarea este în afara, este străină de interesele pământești, politice, economice etc. Este, prin natura sa, transcendentă societății vremelnice și nu se va putea niciodată ancora într-o cultură determinată, nici lega de anumite circumstanțe politice, nici înrădăcina într-o anumită epocă a istoriei umane.

Uneori, Opus Dei, ca instituție, promovează lucrări și inițiative apostolice. Sunt activități — de învățământ, de propagare creștină, asistență socială etc. — cunoscute de toți și deschise tuturor, inclusiv necatolicilor și necreștinilor, care se desfășoară în limitele stabilite de legile civile ale fiecărei țări. Aceste lucrări corporative nu constituie o acțiune eclezială, pentru că sunt, pur și simplu, activități profesionale ale cetățenilor, deși cu un conținut și scopuri apostolice.

Conștiință creștină în trăirea îndatoririlor civice

30 Dar faptul că Lucrarea noastră este complet străină de interesele societății pământești, de întreprinderile de ordin economic sau social, de activitățile politice etc., nu înseamnă că rămâne indiferentă față de spiritul — sau lipsa de spirit — care animă instituțiile cetății vremelnice. Ne interesează ca cetățenii să aibă o conștiință clară a îndatoririlor lor civice, să le împlinească cu un criteriu uman drept și cu un sens creștin al vieții.

Am spus de multe ori că, în Catehismul Doctrinei Creștine, care este învățat de copii, ar trebui incluse câteva întrebări și răspunsuri în care să fie cuprinse aceste îndatoriri, pentru ca, încă din copilărie, să se întipărească în mintea lor că sunt precepte divine și, mai târziu, când devin adulți, să simtă responsabilitatea în conștiință de a le împlini.

31 Se înțelege uneori greșit acea distincție pe care a făcut-o Domnul între lucrurile lui Dumnezeu și lucrurile Cezarului[62]. Cristos a distins domeniile de jurisdicție ale a două autorități: Biserica și Statul și, prin aceasta, a prevenit efectele dăunătoare ale cezarismului și ale clericalismului. A stabilit doctrina unui anticlericalism sănătos, care este iubire profundă și adevărată față de preoție — este trist ca înalta misiune sacerdotală să fie coborâtă și degradată, amestecându-se în chestiuni pământești și meschine —, și a fixat autonomia Bisericii lui Dumnezeu și autonomia legitimă de care se bucură societatea civilă, pentru organizarea și structura sa tehnică.

Dar distincția stabilită de Cristos nu înseamnă în niciun fel că religia ar trebui să fie relegată la templu — la sacristie —, nici că organizarea treburilor umane ar trebui să se facă

în afara oricărei legi divine și creștine. Pentru că aceasta ar fi negarea credinței lui Cristos, care cere adeziunea întregului om, suflet și trup; individ și membru al societății.

Mesajul lui Cristos luminează viața întreagă a oamenilor, începutul și sfârșitul ei, nu doar domeniul îngust al unor practici subiective de pietate. Iar laicismul este negarea credinței prin fapte, a credinței care știe că autonomia lumii este relativă și că totul în această lume are ca sens ultim slava lui Dumnezeu și mântuirea sufletelor.

32 De aceea, veți înțelege că Lucrarea — ca și Biserica, din care este un organ viu — se interesează de societatea umană, pentru că în ea există drepturi inalienabile ale lui Cristos, care trebuie apărate. Până acolo încât se poate spune că întregul apostolat al Opus Dei se reduce la a da doctrină, pentru ca toți membrii săi și persoanele care se apropie de formarea sa să exercite individual — ca cetățeni — o acțiune apostolică de caracter profesional, sfințind profesia, sfințindu-se în profesie și sfințindu-i pe ceilalți prin profesie.

În repetate rânduri v-am spus că Lucrarea, în mod obișnuit, nu acționează în mod exterior: ca și cum nu ar exista. Membrii ei sunt cei care, respectând legile civile ale fiecărei țări, lucrează în cadrul acestor legi. Activitatea Opus Dei se îndreaptă în principal spre a le oferi membrilor săi o formare spirituală, doctrinară și apostolică intensă.

Este lucrarea Opus Dei ca o mare cateheză, ca o imensă îndrumare spirituală care luminează, sfătuiește, mișcă, stimulează și încurajează conștiința multor suflete, pentru ca ele să nu se îmburghezească, să-și păstreze vie demnitatea creștină, să-și exercite drepturile și să-și îndeplinească îndatoririle de cetățeni catolici responsabili.

Formarea Supranumerarilor

33 Fiicele și fiii mei Supranumerari, formarea pe care v-o oferă Opus Dei este flexibilă: se adaptează, ca mănușa la mână, situației voastre personale și sociale. Trebuie să fiți foarte clari, în îndrumarea spirituală, pentru a expune circumstanțele concrete ale muncii, ale familiei, ale îndatoririlor sociale, deoarece, deși în noi spiritul este unul singur și mijloacele ascetice sunt aceleași, ele pot și trebuie să se realizeze în fiecare caz fără rigidități.

Vorbiți cu sinceritate cu Directorii voștri, pentru ca libertatea și pacea spiritului vostru să nu fie tulburate niciodată de dificultățile pe care le întâlniți — de multe ori imaginare —, care au întotdeauna o soluție. Țineți cont că formarea spirituală pe care o primim este opusă complicației, scrupulului, inhibiției interioare: spiritul Lucrării ne dă libertate de spirit, ne simplifică viața, evită să fim încâlciți, complicați; face să uităm de noi înșine și să ne preocupăm cu generozitate de ceilalți.

Pentru a primi formarea, numai în mod excepțional trebuie să mergeți la centrele în care trăiesc viața de familie membrii Numerari: este mai discret să vă întâlniți cu Directorii și Celatorii la locurile voastre de muncă, în casele voastre, pe stradă, care este locul unde Domnul ne-a chemat. Iar pentru a primi formarea colectivă, nu este indiscret să mergeți la

sediul uneia dintre lucrările noastre corporative, care au ușile și ferestrele larg deschise, pentru că sunt deschise tuturor sufletelor.

34 Lucrarea, împreună cu formarea ascetică, vă oferă o formare doctrinară solidă, care este parte integrantă a aceluși numitor comun — aer de familie — al tuturor fiilor lui Dumnezeu în Opus Dei. Aveți nevoie de această bază de idei clare asupra temelor fundamentale, pentru a fi în măsură să luminați atâtea inteligențe și să apărați Biserica de atacurile pe care le primește uneori din toate părțile: idei clare despre adevărurile dogmatice și morale; despre exigențele familiei și ale educației creștine; despre drepturile la muncă, la odihnă, la proprietatea privată etc.; despre libertățile fundamentale de asociere, de exprimare etc. În acest fel veți putea experimenta cu bucurie adevărul acelor cuvinte: *veritas liberabit vos*[63], pentru că adevărul vă va da bucurie, pace și eficacitate.

La adunări de formare anuale — care vă ajută să păstrați fervoarea de la început, vă îmbunătățesc cultura religioasă și vă întăresc pentru apostolat —, în Cercurile de studii, în conferințe, în cursurile specializate etc., primiți cu regularitate o doctrină abundentă, în timp ce sunteți informați despre chestiuni actuale de maxim interes, abordate cu criteriu creștin. Formare pe care o completați prin lecturi, deoarece veți avea mereu la dispoziție biblioteci circulante, la care apelați ca abonați, străduindu-vă să îi faceți abonați și pe alții, care nu aparțin Lucrării.

Puneți multă străduință în a asimila doctrina care vi se oferă, astfel încât să nu stagneze; și simțiți nevoia și datoria — împlinită cu bucurie — de a duce în alte minți formarea pe care o primiți, pentru ca ea să rodească în fapte bune, pline de rectitudine, și în inimile altora.

Din ceea ce tocmai am spus, rezultă că este cu totul necesar ca guvernele locale, care se ocupă de Supranumerari, să se dedice acestei lucrări, pentru că niciunul dintre ei — niciunul dintre fiii mei — nu trebuie să se simtă vreodată singur; și trebuie să se prevadă cu grijă formarea lor în perioadele de vacanță și în momentele de izolare.

Fiii mei care au încredințată conducerea și îndrumarea fraților lor vor trebui să renunțe adesea la strălucirea unei activități personale pentru a pune, ca niște pietre de temelie ascunse, fundamentul unei lucrări de mult mai mare amploare. Și nu trebuie să uitați că aceste activități de conducere și de formare, la fel ca acelea ale celor care se dedică pe deplin apostolatelor noastre corporative, sunt întotdeauna și ele o muncă profesională.

Fiecare călător să-și urmeze drumul

35 Lucrarea îi formează pe membrii săi pentru ca fiecare dintre ei — cu libertate personală — să acționeze creștinește în exercitarea profesiei sale, în mijlocul lumii. În chestiunile vremelnice, Directorii Lucrării nu pot impune niciodată o opinie determinată: fiecare dintre voi — repet — se comportă cu deplină libertate, în acord cu judecata conștiinței sale bine formate.

În 1939, imediat după încheierea războiului civil spaniol, am condus, în apropiere de Valencia, un curs de reculegere spirituală, care a avut loc într-un colegiu universitar de fundație privată. Fusese folosit, în timpul războiului, ca sediu comunist. Pe unul dintre coridoare am găsit un mare afiș, scris de cineva *nonconformist*, pe care se putea citi: „fiecare călător să-și urmeze drumul”. Au vrut să-l dea jos, dar i-am oprit: „lăsați-l — le-am spus —, îmi place: sfatul inamicului”^{*}. Mai ales de atunci, aceste cuvinte mi-au servit de multe ori ca temă de predicare. Libertate: fiecare călător să-și urmeze drumul. Este absurd și nedrept să se încerce impunerea unui criteriu unic tuturor oamenilor, în materii în care doctrina lui Isus Cristos nu stabilește limite.

Libertate deplină în tot ceea ce este vremelnic, pentru că nu există o singură formulă creștină de a organiza lucrurile lumii: există multe formule tehnice pentru a rezolva problemele sociale, științifice, economice, politice; și toate vor fi creștine, cu condiția să respecte acele principii minime, care nu pot fi abandonate fără a încălca legea naturală și învățătura evanghelică.

Libertate în cele vremelnice și, de asemenea, în Biserică, fiii mei. Sunt foarte anticlerical — cu acel anticlericalism sănătos, despre care vă vorbesc atât de des — și cel care are spiritul meu va fi și el astfel. Cu prea mare frecvență, în mediile clericale — care nu au spiritul sacerdotal autentic — se organizează monopoluri sub pretextul unității, se încearcă închiderea sufletelor în grupuri mici, se atentează la libertatea conștiințelor credincioșilor — care trebuie să caute îndrumarea și formarea sufletelor lor acolo unde consideră mai potrivit și cu cine preferă —, și se înmulțesc precepte negative inutile — ar fi deja mult dacă s-ar împlini poruncile lui Dumnezeu și ale Bisericii —, precepte care îi pun, din punct de vedere psihologic, într-o atitudine de respingere interioară pe cei care trebuie să le îplinească.

Libertate

36 Libertate, fiii mei. Să nu vă așteptați niciodată ca *Lucrarea* să vă dea indicații în chestiunile vremelnice. Nu ar avea spiritul meu acela care ar încerca să violeze libertatea pe care *Lucrarea* o acordă fiilor săi, călcând în picioare personalitatea proprie a fiecăruia dintre fiii lui Dumnezeu în *Opus Dei*.

Voi sunteți — în mod liber — cei care trebuie să fiți sensibilizați de formarea pe care o primiți, astfel încât să reacționați spontan în fața problemelor umane, în fața circumstanțelor sociale incerte care trebuie orientate după criterii drepte. Vouă, împreună cu concetățenii voștri, vă revine sarcina de a vă asuma cu curaj acel risc de a căuta soluții umane și creștine — acelea pe care le vedeți în conștiință: nu există una singură — la problemele vremelnice care apar în drumul vostru.

Pentru că ați aștepta în zadar ca *Lucrarea* să vi le ofere de-a gata: aceasta nu s-a întâmplat, nu se întâmplă și nu se va întâmpla niciodată, pentru că este contrar naturii noastre. *Lucrarea* nu este *paternalistă*, deși acest cuvânt este ambiguu și, prin urmare, mă refer la sensul său peiorativ. Directorii voștri au încredere în capacitatea voastră de reacție și de

inițiativă: nu vă conduc de mână. Iar, în plan spiritual, au față de voi sentimente de paternitate, de maternitate!, de un *bun paternalism*.

De aceea, este imposibil să formăm, în sânul societății, ceea ce astăzi se numește un grup de presiune, tocmai datorită libertății de care ne bucurăm în Opus Dei: deoarece, în momentul în care Directorii ar exprima un criteriu concret într-o chestiune vremelnică, ceilalți membri ai Lucrării, care gândesc diferit, s-ar revolta în mod legitim, iar eu m-aș vedea în trista obligație de a-i binecuvânta și lăuda pe cei care ar refuza categoric să asculte — ar trebui să aducă imediat cazul la cunoștința Directorilor Regionali sau a Părintelui — și de a-i muștra, cu o sfântă indignare, pe Directorii care ar încerca să exercite o autoritate pe care nu o pot avea. De asemenea, ar merita o muștrare gravă și acei fii ai mei care — în numele propriei lor libertăți — ar încerca să limiteze libertatea legitimă a fraților lor, încercând să impună un criteriu personal în chestiuni temporale sau opinabile.

Cei care se încapățânează să nu vadă limpede aceste lucruri și își imaginează secrete, care nu au existat niciodată și nu vor fi niciodată necesare, o fac, probabil, *ex abundantia cordis*, pentru că ei înșiși procedează astfel. Și nu vor putea niciodată să meargă, ca noi, cu fruntea sus și să privească pe ceilalți în ochi cu o lumină limpede: pentru că noi nu avem nimic de ascuns, chiar dacă fiecare are propriile sale slăbiciuni, împotriva cărora luptă în viața sa interioară.

37 Se întâmplă că unii, în acești treizeci și unu de ani, au privit cu gelozie lucrarea noastră; alții, cu puțină simpatie, pentru că nu au simpatie față de Biserică, pe care o slujim spre binele tuturor oamenilor; nu au lipsit nici — puțini, din fericire — cei care, din cauza mentalității lor clericale, nu sunt capabili să înțeleagă munca esențialmente laicală a fiilor mei; au existat și alții care nu știu sau nu vor să-și amintească faptul că Dumnezeu Domnul nostru acordă harul Său — un har specific — sufletelor care I se dăruiesc, iar pentru a explica intensitatea, extinderea și eficacitatea apostolatelor Lucrării, inventează cauze umane, în întregime false, deoarece scopurile ei sunt supranaturale, iar mijloacele pe care le folosim sunt, de asemenea, exclusiv spirituale, supranaturale: rugăciunea, jertfa și munca sfințită și sfințitoare.

Există unii care nu sunt capabili să respecte și să înțeleagă libertatea personală a celorlalți, care par impermeabili la ideea că membrii Opus Dei au un scop comun, exclusiv de natură spirituală, și că sunt uniți numai în acest scop; că sunt cetățeni liberi în chestiunile vremelnice, la fel ca ceilalți laici — concetățenii lor —, și că trebuie să trăiască în fraternitate cu toți.

Unele dintre aceste persoane — vă spuneam — provin din medii închise de sacristie și sunt obișnuite să vadă călugării exprimându-și opiniile în acord cu *școala propriei familii religioase* sau cu *modul de gândire al Superiorilor lor*; și au vrut astfel, cu acest prejudiciu de mentalitate clericală, să pună asupra Opus Dei sau asupra mea personal eticheta de monarhist sau de republican — când nu m-au numit mason —, pentru simplul fapt că nu am exclus niciun suflet din activitatea noastră de fii ai lui Dumnezeu.

38 Munca voastră apostolică, fiii mei, nu este o sarcină ecleziastică*. Și, deși nu există, în sine, niciun inconvenient ca unii dintre voi să faceți parte din asociații de credincioși, aceasta nu va fi situația obișnuită, pentru că apostolatul specific pentru care vă pregătește Lucrarea — cel pe care Dumnezeu îl vrea de la noi — nu are caracter confesional*.

Trăim, cu această discreție, o minunată smerenie colectivă, deoarece, lucrând în tăcere, fără să ne lăudăm cu succese sau cu victorii — dar, repet, fără mistere sau secrete, de care nu avem nevoie pentru a-L sluji pe Dumnezeu —, treceți neobservați printre ceilalți credincioși catolici — pentru că asta sunteți: credincioși catolici —, fără să primiți aplauze pentru buna sămânță pe care o semănați.

Cu toate acestea, mai ales în mediul rural — unde contrariul ar putea părea ciudat —, unii dintre voi puteți lucra în confrerii și în alte opere apostolice parohiale, străduindu-vă să le animați, să le dați viață, dar, în mod obișnuit, fără a ocupa funcții. De aceea, cei care conduc asociații de credincioși care — din păcate — au tendințe de monopol nu trebuie să se teamă că le vom răpi dictatura exclusivistă, pentru că criteriul nostru este că, pentru a-și face lucrarea, sunt deja ei acolo. Noi trebuie să acționăm în modul nostru propriu, foarte diferit.

Dar, ca credincioși creștini care sunteți, dacă circumstanțele mediului și o mai mare eficacitate a apostolatului nu cer altceva, nu lipsiți de la cultul public, pe care societatea, ca atare, este obligată să-l aducă Domnului. Am suferit de atâtea ori văzând manifestări de cult în care lipsea comunitatea, nu apărea în ele familia, poporul lui Dumnezeu. Sunt sigur că, dacă sunteți fideli, acest cult public va fi o realitate, sobru și demn, fără zgomot și fără exagerări care îl transformă adesea în ceva *pitoresc*.

Apostolat în exercitarea îndatoririlor și drepturilor cetățenești

39 Vă spun din nou, fiii mei, că apostolatul specific pe care trebuie să-l realizați îl împliniți ca cetățeni, cu o fidelitate deplină și sinceră față de Stat, conform doctrinei evanghelice și apostolice[64]; cu ascultare fidelă față de legile civile; respectând toate îndatoririle civice, fără a vă sustrage de la împlinirea vreunei obligații și exercitând toate drepturile, în binele colectivității, fără a exclude în mod imprudent vreunul.

Din această exercitare a drepturilor cetățenești găsim un exemplu viu de urmat în atitudinea repetată a Sfântului Paul, așa cum este descrisă în cartea Faptele Apostolilor. Cu o fermitate virilă, care celor timorați le poate părea aroganță și care este bărbăție adevărată, fără moliciune, Apostolul își afirmă, atunci când este nevoie, condiția de cetățean roman și cere, fără false umilințe, să fie tratat ca atare: „după ce pe noi, cetățeni romani, ne-au bătut în public fără să fim judecați și ne-au aruncat în închisoare, vor acum să ne scoată în ascuns? Nu va fi așa. Să vină ei (lictori) și să ne scoată”[65].

Cu această tărie vorbea temnicerului din Filipi. Și este minunat dialogul, plin de noblețe umană, pe care Paul, pe punctul de a fi biciuit, îl poartă la Ierusalim cu tribunul: „când l-au legat pentru a-l biciui, Paul i-a spus centurionului care era de față: vă este îngăduit să biciuiți un roman fără să fie judecat? Auzind aceasta, centurionul a mers la tribun și i-a

adus la cunoștință, spunând: ce ai de gând să faci? Omul acesta este roman. Tribunalul s-a apropiat de el și i-a spus: ești tu roman? El a răspuns: da. Tribunalul a adăugat: eu am dobândit această cetățenie cu o mare sumă. Paul a răspuns: eu o am prin naștere”[66]. Fiii mei, nu mai sunt necesare comentarii: luați exemplu.

40 V-am subliniat de câteva ori faptul regretabil al invaziei progresive a Statului în sfera privată, cu sclavia pe care aceasta o presupune pentru cetățeni, care se văd lipsiți de libertăți legitime. Și v-am făcut să vedeți că Statul este rece și fără inimă, astfel încât totalitarismul său ajunge să devină ceva mai rău decât cea mai dură situație feudală.

Lăsând la o parte alte motive, dacă lucrurile se petrec astfel, aceasta se datorează, în mare parte, inhibiției cetățenilor, pasivității lor în apărarea drepturilor sacre ale persoanei umane. Această inactivitate, care își are originea în lenea intelectuală și în voința inertă, se întâlnește și la cetățenii catolici, care nu ajung să fie conștienți că există și alte păcate — și mai grave — decât cele care se comit împotriva poruncii a șasea a Decalogului.

41 Fiicele și fiii mei, din misiunea pe care Dumnezeu ne-a încredințat-o și din caracterul pe deplin secular al vocației noastre rezultă că niciun eveniment, nicio activitate umană nu ne poate fi indiferentă. Din acest motiv, insist să vă spun că este necesar să fiți prezenți în activitățile sociale care izvorăsc din însăși conviețuirea umană sau care exercită asupra ei o influență directă sau indirectă: trebuie să dați suflu și suflet colegiilor profesionale, organizațiilor de părinți și de familii numeroase, sindicatelor, presei, asociațiilor și concursurilor artistice, literare, sportive etc.

Fiecare dintre voi va participa la aceste activități publice, în acord cu propria condiție socială și în modul cel mai potrivit circumstanțelor sale personale și, desigur, cu deplină libertate, fie că acționează individual, fie că o face în colaborare cu acele grupuri de cetățeni cu care a considerat oportun să coopereze.

Înțelegeți foarte bine că această participare la viața publică, despre care vă vorbesc, nu este activitate politică, în sensul strict al termenului: foarte puțini dintre fiii mei lucrează — ca să spunem așa — *în mod profesional* în viața politică. Eu vă vorbesc despre participarea care este proprie oricărui cetățean conștient de îndatoririle sale civice. Voi trebuie să vă simțiți îndemnați să acționați — cu libertate și responsabilitate personală — din toate aceleași motive nobile care îi mișcă pe concetățenii voștri. Dar, în plus, vă simțiți îndemnați într-un mod deosebit de zelul vostru apostolic și de dorința de a realiza o lucrare de pace și de înțelegere în toate activitățile umane.

42 Lucrând în acest fel, uniți cu concetățenii voștri și mobilizându-i, creând un climat pentru ca lucrurile să nu fie impuse fără a exprima sentimentul legitim al societății, veți putea orienta în mod creștin legislația comunităților voastre naționale, mai ales în acele puncte care sunt esențiale în viața popoarelor: legile privind căsătoria, educația, moralitatea publică, proprietatea etc.

Cum ar putea fi creștină o legislație în care respectul față de familie se bazează pe divorț? Ce logică se poate găsi în unele societăți care se mândresc cu *diversitatea* lor religioasă și nu admit această diversitate în școlile publice, unde fiecare elev ar avea dreptul să primească educația religioasă conform credinței sale?

Nu vă dați seama că proprietatea privată — cu limitările pe care le cere binele comun — este un instrument de libertate pentru om, un bun care trebuie pus între cele fundamentale pentru dezvoltarea persoanei umane și a familiei? Țările în care aceste drepturi nu sunt respectate nu sunt țări catolice, nici umane. Vedeți perspectiva care vi se deschide? În aceste și în alte puncte capitale va trebui să luptați — și încă cum!

43 Lucrați activ împreună cu Colaboratorii noștri. Măriți-le numărul fără teamă: cu cât sunt mai mulți, cu atât mai bine. Aveți grijă de ei, formați-i: să aibă mereu o activitate, ceva de făcut. Țineți-i în mișcare, ca în exercițiile sportive. Lărgiți continuu cercul prietenilor voastre și transmiteți-le, într-un fel sau altul, doctrina și încurajarea.

Veți avea astfel cea mai mare extindere a rețelei divine, fragilă, dar eficace. Și, dacă mențineți vibrația acestui bun spirit apostolic, veți face un bine incalculabil — blând și puternic — întregii omeniri.

Ne vor ajuta, de asemenea, prin rugăciunea și viața lor ascunsă, comunitățile călugărești — în special cele de clauzură — pe care le primim ca Colaboratoare și care înțeleg foarte bine spiritul nostru de contemplativi în mijlocul lumii. Ele sunt contemplative prin retragerea lor din lume; noi, contemplativi în sânul și în structurile societății civile. Două manifestări — diferite, în mod specific distincte — ale aceleiași iubiri față de Isus Cristos.

Între noi, lucrând cu noblețe, uniți cot la cot în activitățile apostolice sau ajutând pentru ca noi să putem lucra, există atâția prieteni și Colaboratori. Și unii trăiesc departe de Dumnezeu Domnul nostru sau nu Îl cunosc. Meditați acele cuvinte ale Sfântului Petru: *satagite ut, per bona opera, certam vestram vocationem et electionem faciatis*[67]. Căutați ca acești prieteni ai noștri, atât de iubiți frățeste, să continue în practicarea faptelor lor bune; și nu vă îndoiiți că, dacă îi ajutăm cu rugăciunea noastră și cu prietenia noastră loială — întotdeauna cu respectul maxim față de libertatea personală —, mulți vor primi harul de a-și face alegerea de creștini.

44 Nu uitați că esența apostolatului nostru este a da doctrină*, pentru că, așa cum v-am spus de o mie de ori, ignoranța este cel mai mare dușman al credinței. Sfântul Paul le scria romanilor: „cum Îl vor invoca pe Acela în care nu au crezut? Și cum vor crede fără să fi auzit vorbindu-se despre El? Și cum vor auzi dacă nimeni nu le predică?”[68]. Pentru că simțiți această responsabilitate de a predica, acordați o mare importanță activității didactice — private sau publice; personale sau colective; la nivel primar, mediu sau superior —, deși învățământul este doar o mică parte a muncii voastre profesionale.

Din același motiv, căutați să animați mijloacele prin care se formează opinia publică: presa, radioul, televiziunea, cinematografia etc. Cei dintre voi care vă desfășurați activitatea

profesională în aceste domenii dați doctrină nu doar unui grup mic de persoane — cum faceți atunci când conduceți un Cerc sau țineți o conferință —, ci, asemenea Domnului, predicăți mulțimii, *in aer liber*.

Există o ignoranță religioasă brutală. Și avem o mare parte din vină noi, creștinii, pentru că nu dăm doctrină prin toate aceste mijloace, tot mai perfecționate tehnic și mai influente, care, atât de des, sunt controlate de dușmanii lui Dumnezeu.

Proclamarea adevărului fără odihnă

45 Cel mai rău lucru din lume, fiii mei, este că oamenii fac lucruri barbare și nu știu că le fac. Proclamați adevărul fără odihnă, *opportune, importune*[69], chiar dacă unii nu ne cred sau nu vor să ne creadă. *Quidquid recipitur ad modum recipientis recipitur**: de aceea nu ne cred. Le-am putea da chiar și vinul nunții din Cana, acela care a fost mărturia primului miracol al lui Isus, prima manifestare publică a divinității Sale, dar, aruncat în conștiința acelor oameni, se va transforma în oțet. Dar să continuăm să turnăm vin bun, spunând adevărul! Ca Isus, fiecare dintre noi — *ipse Christus* — trebuie să poată spune: „Eu pentru aceasta am venit în lume, ca să dau mărturie despre adevăr”[70].

Fiii mei, „dezbrăcându-vă de minciună, fiecare să spună adevărul aproapelui său, pentru că toți suntem mădulari unii altora”[71]. Știm și noi ceva, și aici se potrivește foarte bine acel „noi” — l-am trăit pe propria piele — despre durerea defăimării, a minciunii și a calomniei: valuri de noroi stârnite uneori chiar de catolici și chiar de preoți. *Omnia in bonum!*: ca Nilul, care, după ce ieșea din matcă, fertiliza câmpurile cu nămolul său la retragere; la fel și pe noi, fiii mei, acele valuri de murdărie ne-au umplut de rodnicie.

46 Nu încetați să organizați mici întâlniri periodice cu prietenii și colegii voștri — sunt deosebit de interesante întâlnirile cu profesioniști din mijloacele de comunicare —, și să aduceți în discuție teme de actualitate, oferind criterii cu darul limbilor. Porniți conversații potrivite în birouri sau în locuri publice.

Nu pierdeți nicio ocazie — dimpotrivă, încurajați-le — de a spune adevărul și de a semăna sămânța cea bună. „Purtați conversații discrete cu cei din afară, folosind momentele potrivite: să fie conversația voastră plăcută, presărată cu sare, astfel încât să știți cum trebuie să răspundeți fiecăruia”[72].

Mă gândesc cu bucurie la acei fii ai mei care lucrează la standuri și chioșcuri de ziare și reviste, la cei care lucrează în edituri sau în redacții de ziare și în întreprinderile de arte grafice; și la ceilalți care, prin munca lor — chiar dacă aparent modestă — au zilnic ocazia de a intra în contact cu multă lume.

47 Încurajați voi, părinți și mame de familie, distracțiile sănătoase și vesele, atât de departe de bigotism cât și de tonul lumesc care jighește morala creștină. Din aceste întâlniri vor ieși — Domnul le va binecuvânta — căsătorii între copiii voștri, care vor moșteni fericirea și pacea pe care le-au învățat în căminele voastre *luminoase și vesele*.

În domeniul acestui apostolat al distracției, nu uitați că unul dintre punctele-cheie principale pe care trebuie să le apărați prin acțiunea voastră cetățenească este moralitatea spectacolelor publice: o tinerețe care trăiește într-un mediu colectiv de ușor libertinaj ajunge cu greu să formeze familii creștine.

Orice activitate cinstită poate fi orientată cu spirit creștin și apostolic

48 Ar fi o deformare să se accepte ideea că sfera economiei și a finanțelor nu poate fi obiect al unei lucrări apostolice. Această idee, răspândită în rândul persoanelor provenite din medii clericale, este însoțită de paradoxul că mulți dintre aceiași oameni, de multe ori, sunt implicați — sub protecția Bisericii — în afaceri și întreprinderi, gestionând bani abundenți ai altora, care se încred în ei pentru că se numesc *catolici*. Unii au spus — nu fără un anumit spirit critic — despre aceștia că au ochii la cer și mâinile acolo unde cad. Rezerva și suspiciunea față de activitățile economice nu sunt creștine, pentru că acestea sunt o muncă ce trebuie sfințită.

Totuși, această neîncredere a avut — și încă are — o mare influență între catolici și, nu de puține ori, i-a împiedicat să facă binele prin munca lor în domeniul economiei, sau au lucrat, dar cu o conștiință încărcată, ori au lăsat aceste activități umane pe mâna unor persoane ostile Bisericii, care au știut și știu să le folosească pentru a face mult rău sufletelor.

Până într-atât încât devine chiar amuzant să citești unele reflecții pioase din tradiția ecleziastică — care se justifică fără îndoială prin mentalitatea și contextul epocii — în care se afirmă că Petru, după învierea Domnului, a putut să se întoarcă la meseria sa de pescar — pentru că pescuitul este o meserie cinstită —, dar că lui Matei nu i-a fost îngăduit să se întoarcă la profesia sa, pentru că există ocupații care nu pot fi exercitate fără un risc grav de păcat sau, pur și simplu, fără a comite păcat. Iar meseria lui Matei era dintre acestea[73].

Trebuie să se pună capăt acestor erori, create de oameni care profesau *contemptus saeculi*: mentalitatea voastră laicală nu vede niciun rău în exercitarea afacerilor sau a finanțelor, pentru că știți să supranaturalizați aceste activități, ca pe toate celelalte, și să le orientați cu spirit creștin și apostolic.

49 Și, pentru că vorbim despre această chestiune, vreau să vă spun că — din păcate — nu este adevărat ceea ce afirmă cei care vorbesc despre activitățile noastre în domeniul economic, pentru că acestea sunt aproape inexistente: sunt cele normale, pentru viața și dezvoltarea unei familii numeroase și sărace. O, de-ar fi de o mie de ori mai mari!

Toate societățile — de orice fel — trebuie să miște resurse economice pentru a-și îndeplini scopul. Păcat că nu au dreptate când bârfesc astfel despre noi! Chiar și atunci — dacă ar avea dreptate — Lucrarea ar rămâne săracă, așa cum va fi mereu; pentru că trebuie să susțină în întreaga lume atâtea lucrări apostolice, care sunt deficitare; pentru că trebuie să-și formeze membrii pe toată durata vieții, iar aceasta costă bani; pentru că trebuie să îngrijească de membrii bolnavi și bătrâni; pentru că vom avea întotdeauna, și din ce în ce mai mulți,

povara binecuvântată de a-i ajuta financiar pe părinții membrilor Lucrării, bătrâni sau bolnavi, care au nevoie de sprijin pentru a se întreține etc.

În orice caz, aceste activități economice, dacă există — și trebuie să existe cât mai curând —, le vom desfășura întotdeauna respectând legile țării, plătind contribuții și taxe, ca cetățeni care își îndeplinesc cel mai bine îndatoririle: nu vrem, nu este modul nostru, să trăim din privilegii.

50 Uneori, acești oameni care bârfesc aparțin unor grupuri oficiale, care împart banii contribuabililor împotriva voinței cetățenilor țării; și, în același timp, ar dori ca noi să nu putem respira, să nu avem dreptul la muncă și la sacrificiu, trăind într-un mod sărac, pentru a susține și a duce înainte opere de caritate, de educație, de cultură, de propagare creștină. Sunt dușmani ai libertății — se înțelege, ai libertății celorlalți — și vor să facă discriminări între cetățeni.

Toate asociațiile, de orice fel ar fi — religioase, artistice, sportive, culturale etc. — trebuie în mod necesar să aibă și să miște bani pentru a susține mijloacele necesare îndeplinirii scopurilor lor: cine face din aceasta un motiv de scandal dovedește cel puțin că este lipsit de judecată.

Când se vorbește despre asociații religioase, vin imediat ca exemplu Societatea Biblică sau Armata Salvării*, care dețin bănci, societăți de asigurări etc. Nimeni nu se scandalizează: au nevoie de aceste mijloace pentru a-și desfășura lucrările de propagandă și de binefacere. În multe state, pe lângă faptul că nu critică activitățile economice ale acestor asociații religioase, nu le impun nici taxe; le scutesc de la plata lor, datorită lucrării sociale pe care o realizează.

Este, așadar, o chestiune de dreptate ca — în întreaga lume — instituțiile oficiale să ne acorde împrumuturi și chiar donații. Atunci când fac acest lucru, nu fac altceva decât să-și îndeplinească datoria; pentru că, prin munca noastră publică și socială, îi degrevăm de o parte din obligațiile lor: aceste autorități, dacă ne ajută în același mod ca pe alte instituții culturale și de binefacere, nu fac altceva decât ceea ce este drept.

Mentalitate de slujire

51 Opus Dei, *operatio Dei*, lucrarea lui Dumnezeu, cere tuturor membrilor săi să muncească: pentru că munca este mijloc de sfințire și de apostolat. De aceea, în întreaga lume, milioane de persoane, catolice și necatolice, creștine și necreștine, admiră, iubesc și ajută cu afecțiune Lucrarea noastră. Și pentru aceasta Îi mulțumim Domnului.

Există, de asemenea, unii dintre voi care — pentru că se simt bine pregătiți să rezolve în mod activ problemele publice ale patriei lor — lucrează, cu deplină libertate și responsabilitate personală, în viața politică. Sunteți puțini: procentul obișnuit în societatea civilă. Și, ca toți ceilalți membri ai Lucrării în ocupațiile lor temporale, atunci când acționați în acel domeniu, o faceți întotdeauna fără a vă prevala de condiția voastră de catolici sau de

membri ai Opus Dei, fără a vă folosi de Biserică sau de Lucrare: pentru că știți că nu puteți amesteca nici Biserica lui Dumnezeu, nici Lucrarea, în chestiuni contingente. Iar lucrând în viața publică, nu puteți uita că noi, catolicii, dorim o societate a oamenilor liberi — toți cu aceleași îndatoriri și aceleași drepturi în fața Statului —, dar uniți într-o muncă concordă și eficientă pentru realizarea binelui comun, aplicând principiile Evangheliei, care sunt izvorul constant al învățaturii Bisericii.

Aveți deplinul drept de a trăi această vocație politică. Dacă vreun stat v-ar pune dificultăți, ar trebui să le pună și membrilor celorlalte asociații de credincioși și, apoi, din același motiv — ascultarea pe care credincioșii o datorează autorităților ecleziastice — ar trebui să le pună, în mod logic, tuturor catolicilor practicanți, negându-le plenitudinea drepturilor și responsabilităților în societatea temporală. Este nedrept să fie tratați catolicii practicanți ca cetățeni de condiție inferioară, dar nu lipsesc exemple de discriminări de acest fel în istoria contemporană.

Cei dintre voi care aveți vocație pentru politică, lucrați fără teamă și considerați că, dacă nu o faceți, veți păcătui prin omisiune. Lucrați cu seriozitate profesională, respectând exigențele tehnice ale acestei munci: cu privirea îndreptată spre slujirea creștină a tuturor oamenilor din țara voastră și gândindu-vă la concordia tuturor națiunilor.

Este un simptom de mentalitate clericală faptul că, în elogiile — redactate de oameni îndepărtați de lume — pe care liturgia le face conducătorilor ajunși pe altarele sfinților, aceștia sunt lăudați pentru că și-au condus regatele mai mult cu pietate decât cu exercitarea autorității regale, *pietate magis quam imperio*, mai mult cu afecțiune decât cu justă putere de conducere.

Voi, împlinindu-vă misiunea, faceți-o cu rectitudinea intenției — fără a pierde perspectiva supranaturală —, dar nu amestecați divinul cu umanul. Faceți lucrurile așa cum trebuie să le facă oamenii, fără a pierde din vedere că ordinele creației au propriile lor principii și legi, care nu pot fi forțate prin atitudini de „angelism”. Cel mai rău elogiu pe care îl pot face unui fiu al meu este să spun că este ca un înger: noi nu suntem îngeri, suntem oameni.

52 Cei dintre voi care v-ați dedicat activitatea vieții publice trebuie să vă simțiți îndemnați să nu vă abțineți de la a lucra în toate regimurile, chiar și în acelea care nu sunt inspirate de sensul creștin, cu excepția cazului în care ierarhia ordinară a țării dă alt criteriu cetățenilor catolici. Pentru că nu vă permite conștiința să conducă cei care nu sunt catolici și, chiar și în cele mai potrivnice împrejurări pentru religie, veți putea întotdeauna împiedica să se facă rele mai mari.

Este de cuviință să nu părăsiți terenul în niciun tip de regim*, fără ca prin aceasta să fiți etichetați — pe nedrept — drept colaboratori. Fiii mei, mai ales în cazul națiunilor cu majoritate catolică, ar fi de neînțeles să nu existe în guvern catolici practicanți și responsabili și, prin urmare, membri ai diferitelor asociații de credincioși. Dacă nu ar fi așa, s-ar putea

spune că acei catolici nici nu sunt practicanți, nici responsabili, nici catolici, sau că Biserica este persecutată.

Când va trebui să participați la sarcini de guvernare, depuneți toată strădania în a dicta legi drepte, care să poată fi îndeplinite de cetățeni. Contrariul este un abuz de putere și un atentat la libertatea oamenilor: le deformează conștiințele, de asemenea, pentru că — în asemenea cazuri — au dreptul deplin să înceteze a mai respecta acele legi care sunt doar cu numele legi.

Respectați libertatea tuturor cetățenilor, ținând cont că binele comun trebuie să fie împărtășit de toți membrii comunității. Oferiți tuturor posibilitatea de a-și înălța viața, fără a-i umili pe unii pentru a-i ridica pe alții; oferiți celor mai umili orizonturi deschise pentru viitorul lor: siguranța unui loc de muncă remunerat și protejat, accesul în condiții de egalitate la cultură, pentru că acest lucru — care este drept — va aduce lumină în viețile lor, le va schimba starea de spirit și le va ușura căutarea lui Dumnezeu și a realităților mai înalte. Fiii sufletului meu, nu uitați — totuși — că cea mai tristă sărăcie este sărăcia spirituală, lipsa doctrinei și a participării la viața lui Cristos.

Căsătoria este cale divină pe pământ

53 Fiicele și fiii mei supranumerari, mă gândesc acum la căminele voastre, la acele familii ale voastre care au izvorât din acel *sacramentum magnum*^[74] al căsătoriei. Într-un timp în care continuă încă lucrarea distructivă a familiei, începută în secolul trecut, noi am venit să aducem dorința de sfințenie în această celulă creștină a societății.

Primul vostru apostolat este în familie: formarea pe care v-o oferă Opus Dei vă duce să prețuiți frumusețea familiei, lucrarea supranaturală pe care o înseamnă întemeierea unui cămin, izvorul de sfințire care se ascunde în îndatoririle conjugale. Deși, conștienți de măreția vocației voastre matrimoniale — așa: vocație! —, simțiți o venerație specială și o afecțiune profundă față de castitatea perfectă, despre care știți că este superioară căsătoriei^[75], și de aceea vă bucurați cu adevărat atunci când unul dintre copiii voștri, prin harul Domnului, îmbrățișează acea altă cale, care nu este un sacrificiu: este o alegere făcută din bunătatea lui Dumnezeu, un motiv de sfântă mândrie, un serviciu adus tuturor cu bucurie din iubire față de Isus Cristos.

În mod obișnuit, în centrele de învățământ, chiar dacă sunt conduse de călugări, nu se formează tinerii astfel încât să aprecieze demnitatea și curăția căsătoriei. Nu ignorați acest lucru. Este frecvent ca, în exercițiile spirituale — care se dau de obicei elevilor când ajung în ultimii ani de studii secundare — să li se ofere mai multe elemente pentru a-și considera posibilă vocație călugărească decât orientarea lor către căsătorie; și nu lipsesc cei care disprețuiesc în ochii lor viața conjugală, care poate apărea tinerilor ca ceva pe care Biserica îl tolerează pur și simplu.

În Opus Dei am procedat întotdeauna altfel și, afirmând cu toată claritatea superioritatea castității perfecte față de starea matrimonială, am arătat căsătoria ca pe o cale

divină pe pământ. Nu ne-a mers rău urmând acest criteriu: pentru că adevărul eliberează întotdeauna, iar în inimile tinere există multă generozitate pentru a se înălța deasupra trupului, atunci când li se oferă libertatea de a alege Iubirea.

Pe noi nu ne sperie iubirea umană, iubirea sfântă a părinților noștri, de care Domnul s-a folosit pentru a ne da viața. Această iubire o binecuvântează cu ambele mâini. Nu accept ca vreunul dintre fiii mei să nu aibă o mare iubire față de sfântul Sacrament al căsătoriei. De aceea, cântăm fără teamă cântecele iubirii curate a oamenilor, care sunt totodată *cântări de dragoste omenească în mod divin**; iar cei care am renunțat la acea iubire pământească, din iubire, nu suntem burlaci: avem inima vie.

54 Vă spun vouă, fiice și fii ai mei, care ați fost chemați de Dumnezeu să întemeiați un cămin, să vă iubiți, să aveți mereu acea iubire plină de entuziasm pe care ați avut-o când erați logodiți. Are o idee săracă despre căsătorie, care este un ideal și o vocație, cel care crede că bucuria se sfârșește atunci când încep dificultățile și neajunsurile pe care viața le aduce cu sine.

Atunci iubirea se întărește, devine mai puternică decât moartea: *fortis est ut mors dilectio*[76]. Șuvoaiele durerilor și ale contradicțiilor nu sunt în stare să stingă iubirea adevărată: sacrificiul împărtășit cu generozitate vă unește și mai mult — *aquæ multæ non potuerunt extinguere caritatem*[77] — iar multele dificultăți, fizice sau morale, nu vor putea stinge afecțiunea.

Căsătoria voastră va fi, de obicei, foarte rodnică. Și, dacă Dumnezeu nu vă dă copii, vă veți dedica și mai intens apostolatului, care vă va oferi o rodnicie spirituală splendidă. Domnul obișnuiește să încununeze familiile creștine cu o coroană de copii, v-am spus de multe ori. Primiți-i întotdeauna cu bucurie și recunoștință, pentru că sunt dar și binecuvântare de la Dumnezeu și o dovadă a încrederii Sale.

55 Facultatea de a zămisli este ca o participare la puterea creatoare a lui Dumnezeu, la fel cum inteligența este ca o scânteie a înțelegerii divine. Nu închideți izvoarele vieții. Fără teamă!

Sunt criminale — și nu sunt nici creștine, nici umane — acele teorii care încearcă să justifice necesitatea limitării nașterilor prin motive economice, sociale sau științifice false, care, de îndată ce sunt analizate, nu stau în picioare. Sunt lașitate, fiii mei; lașitate și dorința de a justifica ceea ce nu poate fi justificat.

Este de regretat că aceste idei provin adesea din cazuistică, formulată de preoți și călugări, care se amestecă imprudent acolo unde nimeni nu le cere, manifestând uneori o curiozitate bolnăvicioasă și dovedind că au puțină iubire față de Biserică — printre altele —, pentru că Domnul a voit să pună sacramentul căsătoriei ca mijloc pentru creșterea și extinderea Trupului Său Mistic.

Nu vă îndoiiți că scăderea numărului de copii în familiile creștine ar duce la scăderea numărului de vocații sacerdotale și de suflete care vor să se consacre toată viața slujirii lui

Isus Cristos. Am văzut destule căsătorii care, neavând de la Dumnezeu decât un copil, au avut generozitatea de a-l oferi lui Dumnezeu. Dar nu sunt mulți cei care fac astfel. În familiile numeroase este mai ușor de înțeles măreția vocației divine și, dintre copiii lor, sunt unii pentru toate stările și căile.

56 Fiți generoși și simțiți bucuria și tăria familiilor numeroase. Pe cuplurile care nu vor să aibă copii, le mustru: *dacă nu vreți să aveți copii, fiți continenți!* Cred și spun sincer că nu este creștinesc să se recomande soților să se abțină în perioadele în care natura i-a dat femeii capacitatea de a procrea*.

Într-un caz concret, întotdeauna cu acordul medicului și al preotului, acest lucru poate și chiar trebuie uneori permis. Dar nu se poate recomanda ca regulă generală. V-am spus, cu cuvinte foarte tari*, că ar fi mulți cei care ar merge să scuipe pe mormântul părinților lor, dacă ar ști că au venit pe lume împotriva voinței acestora, că nu au fost rodul iubirii lor curate. Mulțumită lui Dumnezeu, în general trebuie să-I mulțumim Domnului că ne-am născut într-o familie creștină, căreia — în mare parte — îi datorăm vocația noastră.

Îmi amintesc că un fiu de-al meu, care lucra într-o țară în care teoriile privind limitarea nașterilor erau foarte răspândite, a răspuns — glumind — unei persoane care îl întreba despre acest subiect: „așa, în curând, nu vor mai fi în lume decât negri și catolici*”. Dar acest lucru nu este înțeles de catolicii din țările unde ei sunt minoritari, pentru că nu pătrund acea realitate — care are un fundament teologic profund —: căsătoria creștină este mijlocul pe care Domnul l-a rânduit, în providența Sa obișnuită, pentru creșterea Poporului lui Dumnezeu.

În schimb, dușmanii lui Cristos — mai ageri — par să aibă mai mult bun-simț și astfel, în țările cu regim comunist, se acordă tot mai multă importanță legilor vieții și energiilor creatoare ale omului, pe care le includ, ca factori determinanți, în planurile lor ideologice și politice.

Cămine luminoase și vesele

57 În căminele voastre, pe care le-am calificat întotdeauna drept luminoase și vesele, vor fi educați copiii voștri în virtuțile supranaturale și umane, într-un climat de libertate și de jertfă bucuroasă. Și câte vocații vor veni la Lucrare din aceste cămine, pe care eu le-am numit școlile apostolice ale Opus Dei! Una dintre marile și desele bucurii ale vieții mele este să văd un chip care îmi amintește de acel băiat pe care îl cunoșteam acum atâția ani. „Tu — îl întreb — cum te numești?, ești fiul lui cutare?” Și mă bucur, mulțumind lui Dumnezeu, când îmi răspunde afirmativ.

Secretul fericirii conjugale stă în viața de zi cu zi: în a descoperi bucuria ascunsă care se află în venirea acasă; în educarea copiilor; în munca la care colaborează întreaga familie; în valorificarea, de asemenea, a tuturor progreselor pe care ni le oferă civilizația, pentru a face căminul plăcut — niciodată nimic care să amintească de mănăstire, ceea ce ar fi anormal —, formarea mai eficientă, viața mai simplă.

58 Voi veți ajuta, de asemenea, prin relațiile voastre, ca acele familii — puține — ale unora dintre fiii mei, care nu ajung să înțeleagă drumul lor de dăruire în slujba lui Dumnezeu, să ajungă să-I mulțumească Domnului pentru acel dar inestimabil de a fi fost chemați să fie părinți și mame ai fiilor lui Dumnezeu în Lucrarea Sa. Nu s-au gândit niciodată că fiii lor se vor dedica lui Dumnezeu și, dimpotrivă, făcuseră pentru ei planuri foarte îndepărtate de această dăruire, pe care nu o așteptau și care vine să le dărâme proiectele, de multe ori nobile, dar pământești. Oricum, experiența mea — deja nu scurtă — îmi arată că părinții care nu au primit cu bucurie vocația copiilor lor ajung, în cele din urmă, să cedeze, se apropie de viața de evlavie, de Biserică, și ajung să iubească Lucrarea.

Sunt, prin harul lui Dumnezeu, din ce în ce mai numeroase, în ciuda celor spuse anterior, familiile — părinți, frați și rude — care reacționează în mod supranatural și creștin în fața vocației; și care ajută, cer intrarea ca supranumerari sau sunt, cel puțin, mari colaboratori.

Vorbind cu mamele și tații fiilor mei, obișnuiesc să le spun: *nu s-a încheiat misiunea voastră de părinți. Trebuie să-i ajutați să devină sfinți. Și cum? Fiind voi înșivă sfinți. Vă îndepliniți o datorie de paternitate ajutându-i, ajutându-mă să fie sfinți. Lăsați-mă să vă spun: mândria și cununa Opus Dei sunteți mamele și tații de familie, care aveți bucăți din inima voastră dăruite în slujba Bisericii.*

Îndrăzneală în împlinirea misiunii noastre

59 Am să închei, fiice și fii ai mei preaiubiți. „V-am scris cu libertate, pentru a vă trezi din nou memoria”^[78], deși cunosc râvna voastră de a fi fideli chemării Domnului.

Împliniți-vă misiunea cu îndrăzneală, fără teamă de a vă angaja, de a ieși în față, pentru că oamenilor le este ușor să se teamă de exercitarea libertății. Preferă să li se dea formule gata făcute pentru orice: este un paradox, dar de multe ori oamenii aleg norma — renunțând la libertate — de teama de a risca.

Lucrarea vă formează pentru ca, cu îndrăzneală, să fiți — fiecare în mediul său — bărbați sau femei de inițiativă, de avânt, de avangardă. Trebuie să răspundeți acestei formări cu curajul și efortul vostru: fără această hotărâre a voastră, abundența mijloacelor spirituale nu ar avea niciun folos. Amintiți-vă de acea inscripție care se obișnuia să fie gravată pe pumnalele vechi: „nu te încrede în mine, dacă îți lipsește inima”.

Fiți hotărâți, dârji, încăpățânați, pentru că nu există niciun „nu” definitiv. Fiți foarte înțelegători cu toți, căutând în mod special unitatea catolicilor. „Dacă vă mușcați și vă devorați unii pe alții, vedeți că veți ajunge să vă distrugeți unii pe alții”^[79], spunea Sfântul Paul. Trebuie, așadar, să ne cunoaștem și să ne iubim, noi, catolicii.

60 Dați tuturor oamenilor exemplul austerității voastre creștine și al sacrificiului vostru. Domnul ne-a spus: „dacă cineva vrea să vină după Mine, să se lepede de sine”^[80]. El ne-a

făcut să simțim, fiii mei, rodnicia de a fi călcați în picioare, zdrobiți în teasc, ca strugurii, pentru a deveni vin al lui Cristos!

În orice moment, fiți senini — nici violenți, nici agresivi, nici exaltati —, cu acea seninătate care este un mod de a se comporta ce cere exercitarea virtuților cardinale. Conștiința vie a filiației noastre divine vă va dăruia această seninătate, pentru că această trăsătură tipică a spiritului nostru s-a născut odată cu *Lucrarea* și, în 1931, a căpătat formă*: în momente grele din punct de vedere omenesc, în care aveam totuși certitudinea realizării imposibilului — a ceea ce astăzi vedeți împlinit —, am simțit acțiunea Domnului care făcea să încolțească în inima mea și pe buzele mele, cu forța a ceva imperios necesar, această invocație duioasă: *Abba! Pater!* Eram pe stradă, într-un tramvai: strada nu împiedică dialogul nostru contemplativ; zgomotul lumii este, pentru noi, loc de rugăciune. Probabil am rostit acea rugăciune cu voce tare, iar oamenii trebuie să mă fi crezut nebun: *Abba! Pater!* Ce încredere, ce odihnă și ce optimism vă va da, în mijlocul dificultăților, faptul de a vă simți fii ai unui Tată care știe totul și poate totul.

Fiii mei, „vă îndemn să mergeți înainte și să vă străduiți să duceți o viață senină, harnică în afacerile voastre, lucrând cu mâinile voastre, așa cum v-am recomandat, pentru ca să trăiți în mod onorabil în ochii celorlalți și să nu duceți lipsă de nimic. Și pacea lui Cristos să stăpânească în inimile voastre”[81].

Vă binecuvântează din toată inima Părintele vostru.

Roma, 9 ianuarie 1959

* Ediția critică a acestei *Scrisori* a apărut în revista *Studia et Documenta* 17 (2023), pp. 279–351.

- [1] Cf. Scrisoarea lui Josemaría Escrivá de Balaguer către papa Pius al XII-lea, 2 februarie 1948, în AGP, seria L.1.1, 10–1–15, la nr. 342, 3 din Addenda la *Constitutiones* (în AGP, seria L.1.1, 10–1–17).
- [2] Cf. Lc 12,49.
- [3] Cf. Col 2,14.
- [4] 1 Co 6,20; cf. 1 P 1,18–19.
- [5] Rm 8,31–32; 38–39.
- [6] Cf. Ga 3,28; Col 3,11.
- [7] Cf. Lc 14,15–24.
- [8] Col 1,24.
- [9] Ps 145[144],21.
- [10] Cf. In 18,6.
- [11] Cf. Mt 13,24–30.
- [12] Cf. Ap 21,1–2.
- [13] Ap 17,14.
- [14] 2 Ts 2,3–4; cf. Ap 13,1–17.
- [15] Mc 10,32.
- [16] Cf. Lc 12,50.
- [17] Mc 10,39.
- [18] Mc 10,38.
- [19] Iuda, 19.
- [20] 1 Co 2,14.
- [21] Cf. Ap 21,6.
- [22] Evr 13,8.
- [23] Is 10,21–22.
- [24] Is 24,13.
- [25] Rm 11,5.
- [26] Lc 12,49; 1 Sam 3,9. „ignem veni mittere...”: în mai multe ocazii a făcut aluzie la acest fapt, consemnat în *Însemnări intime* (nr. 1741, 16 iulie 1934, cf. Josemaría Escrivá de Balaguer, *Drum*, ediție. istorico-critică pregătită de Pedro Rodríguez, ed. a 3-a, Madrid, Rialp, 2004, pp. 899–902). (N. ed.)
- [27] Mc 8,2.
- [28] Lc 4,40.
- [29] Cf. Gn 27,27.

* „a fost definit de Biserică”: a fost stabilit de Conciliul de la Trento (Sesiunea XXIV, 11 noiembrie 1563, *Canones de Sacramento Matrimonii*, nr. 10), în *Conciliorum oecumenicorum decreta*, ed. Hubert Jedin și Giuseppe Alberigo, Bologna, 1973, p. 755. (N. ed.)

[30] Cf. Lc 23,50–51.

[31] Cf. Mc 15,43; In 19,39.

* „nu evidențiem unele profesii sau condiții sociale în detrimentul altora”: sfântul Josemaría a indicat ca unul dintre scopurile specifice ale Opus Dei influența creștină în rândul intelectualilor, datorită repercusiunii sale asupra restului societății (cf. José Luis González Gullón — John F. Coverdale, *Historia del Opus Dei*, Madrid, Rialp, 2021, p. 56, notă), însă încă din primii ani ai activității sale fondatoare răsună această afirmație: „suntem pentru mulțime, nu vom trăi niciodată cu spatele la masă” (Scrisoare a lui Josemaría Escrivá către Francisco Morán, Burgos, 4 aprilie 1938, în *Camino*, ed. critic-istorică, op. cit., p. 250; cf. com. la nr. 914, inspirat dintr-o notiță din 12 octombrie 1931, unde apare deja tema „mulțimii”). În documentația cea mai veche pe care o păstrăm se percepe dorința sa de a ajunge la muncitori, vânzători, artiști, infirmiere etc., la persoane de toate profesiile și condițiile sociale, printre care va găsi oameni dispuși să se alăture Opus Dei. De exemplu, în *Însemnări intime*, nr. 373 (3 noiembrie 1931) se citește: „Cu ajutorul lui Dumnezeu și cu aprobarea părintelui confesor, voi încerca să adun în curând un mic grup separat de muncitori aleși”, cit. în Luis Cano, „Primii supranumerari ai Opus Dei (1930–1950)”, în Santiago Martínez-Sánchez și Fernando Crovetto (ed.), *El Opus Dei. Metodología, mujeres y relatos*, Thomson Reuters Aranzadi, Pamplona, 2021, p. 379. (N. ed.)

* „profită mai degrabă de starea ta de rob”: traducerea romano-catolică de Iași (2013) oferă o altă variantă posibilă: „Dar dacă poți să devii liber, mai degrabă profită”. (N. ed.)

[32] 1 Co 7,20–24.

* „o finalitate specializată”: în domeniul apostolatului laic, s-a discutat mult timp dacă este mai potrivit modelul centralizat și tradițional al Acțiunii Catolice, orientat spre colaborarea laicilor în activitățile parohiale, sau modelul „specializat”, orientat spre inserarea creștinului în problemele sociale ale mediului. Pentru Opus Dei, după întemeietorul său, orice muncă sau activitate cinstită este instrument de apostolat, astfel încât Opus Dei „are toate specializările” proprii vieții însăși. (N. ed.)

* „fără niciun fel de suplinire”: autorul vrea să sublinieze că apostolatul laicilor în lume este misiunea lor în Biserică și se articulează prin vocația profesională seculară. Cu alte cuvinte, nu înlocuiește și nu se consideră superior apostolatului realizat de institutele de viață consacrată, ci este diferit, deoarece izvorăște din Botez. (N. ed.)

* „ne deosebește în mod clar”: din punct de vedere sociologic și apostolic, diferențele față de alte mișcări sunt mici; pentru sfântul Josemaría, deosebirea constă în universalitatea fenomenului pastoral și în structura sa internă. Aceasta nu înseamnă distanțare față de alte realități ecleziale, ci comuniune în misiunea de evanghelizare. (N. ed.)

- [33] Ef 5,8–9.
[34] In 11,39.
[35] Flp 4,8.
[36] Col 3,17.
[37] Ga 5,24.
[38] Flp 3,18.
[39] Cf. In 12,24.
[40] Flp 3,19–21.
[41] Cf. Ps 20[19],8.
[42] Mt 24,28. „Unde este cadavrul, acolo se adună vulturii”. (N. ed.)
[43] Flp 4,22.
[44] Cf. Flm 8–12; Ef 6,5 și urm.; Col 3,22–25; 1 Tm 6,1–2; 1 P 2,18 și urm.
[45] Tertulian, *Apologeticum*, 37,4 (*Fontes Christiani* 62, Freiburg-Basel-Wien, Herder, 2015, p. 230).
[46] Rm 14,19.
[47] Rm 12,17–18.
[48] Lc 16,8.

* „sfatul inamicului”: proverb popular spaniol care invită la prudență față de adversari, mai ales atunci când aceștia se prezintă ca și cum ar urmări binele nostru: în acest caz, sfântul Josemaría îi invită pe cititori să nu aibă încredere în marxism. Tema apare în fabula leului și a caprei, atribuită lui Esop; aici provine din versiunea lui Félix María Samaniego (1745–1801), în fabula câinelui și a crocodilului. Curios, în § 35b al aceleiași *Scrisoni*, Escrivá îl folosește din nou, dar în sens opus: uneori, opinia unui dușman poate dezvălui un adevăr valorificabil. (N. ed.)

- [49] Rm 13,11.
[50] Mt 10,34.
[51] 1 P 3,15.
[52] 2 Co 5,14.
[53] Rm 12,11.
[54] Cf. Ef 5,15–16.
[55] Ga 6,10.
[56] Ps 2,8.
[57] 1 Ts 5,14.
[58] 2 Ts 3,11.
[59] 2 Ts 3,12.
[60] Iudt 8,9–13.
[61] Fap 5,12.
[62] Cf. Mt 22,21.
[63] In 8,32.

* „sfatul inamicului”: vezi nota de la § 24. (N. ed.)

* „nu este o sarcină ecleziastică”: adică, pentru Escrivá, apostolatul este o sarcină a fiecărei persoane, nu a instituției, care se limitează la a orienta și a oferi asistență pastorală persoanelor care aparțin sau se apropie de Opus Dei. Ideea sa este că acțiunea apostolică este întotdeauna responsabilitatea și rodul inițiativei membrilor, colaboratorilor sau prietenilor, care beneficiază de orientarea și ajutorul spiritual care li se oferă. (N. ed.)

* „nu are caracter confesional”: misiunea de ucenici ai lui Isus în lume izvorăște din conștiința baptismală și se desfășoară în relațiile personale pe care fiecare le cultivă. De aceea, poate să nu aibă un caracter oficial catolic sau „confesional”, întrucât se naște din viața de credință personală și se exprimă în exercitarea propriei profesii sau activități seculare. (N. ed.)

[64] Cf. Mt 22,15–22; Mc 12,13–17; Lc 20,20–26; Rm 13,1–7.

[65] Fap 16,37.

[66] Fap 22,25–28.

[67] 2 P 1,10 (Vg). Versiunea Neovulgatei a modificat textul Vulgatei pe care îl citează aici sfântul Josemaría, eliminând „per bona opera”. **Traducerea Romano-Catolică de la Iași** (2013) este următoarea: „străduiți-vă și mai mult să întăriți chemarea și alegerea voastră”. (N. ed.)

* „a da doctrină”: adesea sfântul Josemaría folosește această expresie ca sinonim pentru expunerea adevărului creștin, a depozitului credinței, în cele mai variate contexte și forme sau, cu alte cuvinte, pentru răspândirea mesajului evanghelic prin propria activitate personală și profesională. (N. ed.)

[68] Rm 10,14.

[69] 2 Tm 4,2.

* «Quidquid recipitur ad modum recipientis recipitur»: „ceea ce este primit este primit potrivit capacității celui care primește”, este un aforism filozofic tipic scolastic. Conceptul este folosit, de exemplu, de Sfântul Toma de Aquino în *Summa Theologiae*, I, q. 75, a. 5; cf. și *Scriptum super Sententiis*, lib. 4, d. 49, q. 2. (N. ed.)

[70] In 18,37.

[71] Ef 4,25.

[72] Col 4,5–6.

[73] Cf. Sf. Grigore cel Mare, *Homiliae in Evangelia*, XXIV.

* «Societatea Biblică»: denumită inițial *The British and Foreign Bible Society* sau, pe scurt, *The Bible Society*, a fost fondată în 1804. Împreună cu alte societăți biblice, face parte din United Bible Societies, care urmărește să facă Biblia accesibilă în întreaga lume. «Armata Salvării»: *The Salvation Army* este o denominațiune creștină protestantă și o organizație caritabilă, fondată în 1865. (N. ed.)

* «să nu părăsiți terenul în niciun tip de regim»: opțiunea pe care o propune Escrivá este aceea de a-și urma propria vocație profesională, cu excepția cazului în care ierarhia catolică dispune altfel. În cazul Opus Dei este cunoscută acuzația de colaborare cu regimul generalului Franco, de când doi dintre membrii săi au intrat în guvernul spaniol în 1957, iar alții au făcut acest lucru în anii următori. Totuși, ierarhia catolică spaniolă nu a descurajat, ci mai degrabă a susținut colaborarea catolicilor cu regimul franchist, deoarece — deși acesta nu recunoștea libertățile politice — părea să garanteze prezența mesajului evanghelic în viața publică. Cf. González Gullón — Coverdale, *Istoria Opus Dei*, pp. 221–225; 227–234. (N. ed.)

[74] Cf. Ef 5,32.

[75] Cf. Mt 19,11 și urm.; 1 Co 7,25–40.

* «cântări de dragoste omenească în mod divin»: referință implicită la opera poetică a Sfântului Ioan al Crucii (1542–1591), care a scris „în mod divin”, adică cu un sens spiritual, unele dintre poeziile sale nemuritoare, într-un tot asemănătoare cu „coplas” [cântări] de dragoste umană ale altor autori renascentiști. (N. ed.)

[76] Ct 8,6.

[77] Ct 8,7.

* «nu este creștinesc să se recomande»: sfântul Josemaría propune un ideal foarte înalt al vocației matrimoniale, o chemare la sfințenie, în contextul climatului tot mai permisiv care se răspândea în societatea occidentală a anilor '60. Nu dorește ca abținerea periodică să fie înțeleasă ca o metodă contraceptivă „catolică”, care ar putea fi aplicată fără a ține cont de aspectele medicale, umane și spirituale pe care o astfel de opțiune le implică pentru fiecare persoană. În paragraful următor va spune că, în cazuri concrete, „poate și chiar trebuie uneori permis”, dar va recomanda consultarea medicului și a preotului. Dorește să îi ajute pe cei care vor să trăiască în mod creștin și sfânt căsătoria lor și, în același timp, au nevoie să distanțeze nașterile. În general, cuvintele sale urmează orientarea pastorală și practica morală catolică aflate în vigoare între 1959 și 1966, datele la care este redactată și tipărită Scrisoarea, după cum se poate vedea în unele lucrări de teologie morală din acei ani, aflate în biblioteca personală a sfântului Josemaría. Această doctrină a fost ulterior precizată și perfecționată de enciclica *Humanae vitae* (1968) a sfântului Paul al VI-lea. *Humanae vitae* face referire la „motive serioase” care trebuie să existe pentru folosirea metodelor naturale, dacă se dorește distanțarea nașterilor (cf. nr. 16). În același timp, explică faptul că aceste metode nu pot fi separate de „paternitatea responsabilă” și de virtutea castității. În perioada în care a apărut această Scrisoare a sfântului Josemaría exista o dezbatere teologică pe această temă, iar Magisteriul însuși își preciza încă poziția, în linia indicată deja în 1965 de constituția *Gaudium et spes* (nn. 50–51) a Conciliului Vatican II. Actualul *Catehism al Bisericii Catolice*, nn. 2369–2370, preia formularea din *Humanae vitae*, îmbogățită de Magisteriul sfântului Ioan Paul al II-lea. (N. ed.)

* «cu cuvinte foarte tari»: să ne amintim că sfântul Josemaría scria pentru cei care îi cunoșteau bine modul de a vorbi, franc și fără ocolișuri. În același timp, folosește frecvent, în predica și în scrierile sale, hiperbola, pentru a sublinia o învățătură, cum atunci când spune că i-ar crede pe fiii săi mai mult decât pe o mie de notari unanimi (cf. *În dialog cu Domnul*, op. cit., p. 282), sau că ar prefera, înainte de a bârfi, să-și taie limba cu dinții și să o scuipe departe (citată de Javier Echevarría, omilie, 20 iunie 2006, în «Romana» 42 [2006], p. 84), precum și multe alte exemple de mare forță expresivă. Sunt moduri de exprimare hiperbolice, care în mod evident nu trebuiau luate ad litteram. Cine era familiarizat cu dragostea lui Escrivá pentru părinții săi și îi cunoștea capacitatea de a ierta și înțelegerea față de slăbiciunile umane, evidentă în scrierile sale, începând cu această Scrisoare, ar putea deduce că nu ar fi pus niciodată în practică ceea ce spune aici. Dar dorește să folosească „cuvinte foarte tari” pentru a sensibiliza cititorii cu privire la drama celor care descoperă că sunt copii nedoriți. O problemă gravă, existențială și psihologică, care apasă în mod deosebit asupra societății noastre, după difuzarea masivă a metodelor contraceptive și a practicilor abortive, în urma așa-numitei revoluții sexuale, care era deja iminentă când sfântul Josemaría a scris aceste cuvinte. Dorește să sublinieze clar că modelul de sfințenie propus persoanelor căsătorite include un „iubire curată” între soți și o mare iubire față de copii, fără teamă de descendența pe care Dumnezeu ar putea-o dăruia, cu excepția unor motive grave. (N. ed.)

* «nu vor mai fi în lume decât negri și catolici»: expresie care trebuie înțeleasă în contextul istoric al revendicării drepturilor civile în Statele Unite ale Americii din anii '50 și '60 ai secolului XX, când a fost scrisă Scrisoarea. Acei ani au coincis cu răspândirea măsurilor de control al natalității în America de Nord, care, pentru activiștii afro-americani, ascundeau un scop rasist. Catolicii s-au opus de asemenea acestor măsuri, însă din motive morale. Fraza ironică a unui membru al Opus Dei, citată de Escrivá, urmărește să ridiculizeze prejudecățile rasiste și antipapale ale unor segmente ale populației, care deplângeau natalitatea mai mare a afro-americanilor și a catolicilor. Sfântul Josemaría folosește această ocazie pentru a face ridicol rasismul — prin reducere la absurd — arătând lipsa lui de rațiune și caracterul irațional al oricărei discriminări pe criterii rasiale sau religioase.

La mijlocul anilor '60, în America era obișnuită folosirea termenului „negro” pentru afro-americani (plural „negroes”). Martin Luther King Jr., Malcolm X și alți activiști antirasism îl foloseau în mod firesc, la fel ca opinia publică în general, după cum se poate vedea în cartea lui Robert Penn Warren, *Who Speaks for the Negro?*, New York, Random House, 1965, contemporană cu Scrisoarea, unde sunt reunite interviuri cu principalii lideri ai mișcării pentru drepturile civile.

În 1972, un afro-american l-a întrebat pe Escrivá cum să îmbunătățească apostolatul cu cei din rasa sa (tânărul a spus literal „apostolatul cu negrii”, termen care în spaniolă nu avea atunci sensul peiorativ pe care îl are astăzi, mai ales în alte limbi). Sfântul Josemaría a răspuns: „Uite, fiul meu, înaintea lui Dumnezeu nu există

negri și albi: toți suntem egali, toți egali! Te iubesc din toată inima mea, cum îl iubesc pe acesta și pe acela și pe toți. Trebuie depășit bariera raselor, pentru că nu există barieră: toți avem aceeași culoare, culoarea fiilor lui Dumnezeu”, notițe ale unei întâlniri, 3 aprilie 1972, în *Crónica* (1972), vol. 5, pp. 106–107. (N. ed.)

[78] Rm 15,15.

[79] Ga 5,15.

[80] Mt 16,24.

* «în 1931, a căpătat formă»: faptul a fost evocat de mai multe ori de fondatorul Opus Dei, care îl considera o lumină importantă de la Dumnezeu (cf. Andrés Vázquez de Prada, *El Fundador del Opus Dei*, vol. I, Madrid, Rialp, 1997, pp. 388–392). (N. ed.)

[81] 1 Ts 4,10–12; Col 3,15.